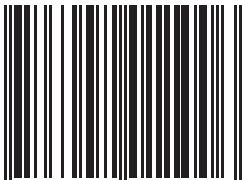

ИНФОРМАТИВНО-СТРУЧНИ ЧАСОПИС
за
професионално деловање практичара
предшколског васпитања и образовања

ПРАСКОЗОРЈЕ

бр 2 / 2024.

ISSN 3042-0113

9 773042 011006 >

20 ГОДИНА ЗАЈЕДНИШТВА

ПРАСКОЗОРЈЕ-
РЕДАКЦИЈСКИ КОЛЕГИЈУМ

ГЛАВНИ УРЕДНИК

Слободанка Радосављевић, 0628883800
и остали

Љиљана Драгутиновић, 0641212722

Марина Аризановић, 063370488

Марија Шћепановић, 0644852509

ОДГОВОРНИ УРЕДНИЦИ

Слађана Драшковић,

Далиборка Месар,

Жаклина Ђурић,

Марина Гвозденовић,

Маја Радујков

УРЕДНИЦИ

Весна Нушић,

Марија Старчевић,

Нела Дујић,

Гордана Лазаревић,

Тијана Боговац

Оливера Дишић

чланови Управних одбора Савеза/удружења,

Програмских одбора, председнице

Надзорног одбора и Суда части

ОДГОВОРАН ЗА ДИСТРИБУЦИЈУ

Ана Штерјоска

ДОПИСНИЦИ

стручни сарадници, медицинске сестре –
васпитачи, васпитачи, директори,
представник репрезентативног синдиката ...

САРАДНИЦИ

чланови Управних одбора окружних
удружења васпитача, мед сестара,
сарадника, представници Филозофских
факултета, Високих школа за образовање
васпитача, Министрства просвете, ЗУОВ,
ЗВКОВ, локалних самоуправа ...

- рукописе се достављају на мејл urednistvosavez2024@gmail.com
- часопис је непрофитан
- излази полугодишње
- издавач: Newpress Смедерево
- тираж 1800
- штампа: Newpress Смедерево

*Растимо и стварајмо нове почетке, сањајмо
нове снове и надајмо се сваки пут неком
новом дану који почиње ПРАСКОЗОРЈЕМ.*

Поштовани сарадници,

Управо читате други број часописа ПРАСКО-
ЗОРЈЕ који се бави промоцијом предшкол-
ског васпитања и образовања и професио-
налног деловања практичара.

Странице часописа стоје на располагању
свима који се баве васпитно-образовним ра-
дом у предшколској делатности за:

- * иформисање о актуелностима у предшкол-
ској делатности;
- * процену властитих компетенција у димен-
зијама знања, умења и вредности.;
- * професионални развој (увођење у посао,
полагање испита за лиценцу, стручно усав-
ршавање и напредовање);
- * креирање стручног усавршавања и среди-
не којом се подржава рефлексивна пракса
васпитача;
- * планирања и праћења свог професионалног
развоја у циљу развоја професије васпитач.
- * оснаживање васпитача за суочавање са кон-
фликтима, стресом, проблемима и новим
ситуацијама и изазовима
- * грађење односа повезаности са колегини-
цама кроз уважавање, оснаживање, емпа-
тију, осећања, иницијативе, развоју само-
сталности и самоконтроле
- * циљ- *Грађење и унапређивање квалите-
та професионалних односа повезаности
стручних радника предшколске делатно-
сти у васпитно - образовном систему и ван
њега.*

Позивамо професоре, сараднике, директоре,
стручне сараднике и сараднике, васпитаче и
медицинске сестре васпитаче предшколских
установа Републике Србије да учествују у
стварању стручно-информативног часописа
за предшколце ПРАСКОЗОРЈЕ слањем једног
текста, стручног рада-краћег есеја и сл.

Сл. Радосављевић

САВЕЗА УДРУЖЕЊА ВАСПИТАЧА СРБИЈЕ

„Професија васпитач је јединствена професија у односу на све друге, етичка и рефлексивна по својој суштини, која се заснива на сложеним и особеним компетенцијама“

(Основе програма предшколског васпитања и образовања)

ШТА ЧЛАНСТВО У ОКРУЖНОМ УДРУЖЕЊУ ВАСПИТАЧА ОМОГУЋАВА:

- да се придружите мрежи чланова Савеза удружења васпитача Србије
- да се повежете са колегиницама и колегама;
- да имате редован приступ информацијама о актуелним дешавањима у предшколској делатности;
- да користите погодности да можете да похађате семинаре, стручне скупове, конференције, трибине, камп и све друге активности у Савезу,
- да добијате потврде и уверења као доказ о активностима у оквиру рада Савеза,
- да упознате васпитаче из свих округа Србије,
- да успоставите сарадњу са колегиницама и колегама,
- да својом активном подршком доприносите видљивости рада ваше установе у развоју вашег удружења и Савеза,
- да учествујете у раду Савеза, у свим облицима организовања и деловања,
- да промовишете, афирмишете и унапређујете аутономију и интегритет професије васпитач,
- да стичете редован, континуиран увид у стручне радове и резултате актуелних педагошких истраживања,
- да унапређујете квалитет свог васпитно образовног рада у установи и ван ње,

И зато

- *Штити и унапређуј аутономију и интегритет професије васпитач!*
- *Користи прилику за учење и напредовање!*
- *Изнеси и реализуј своје идеје!*
- *Креирај платформу за рађање нових креација!*
- *Нека се твој глас чује ..*

dr Lada Marinković

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača
Novi Sad

ЗАЈЕДНИШТВО – ЈЕДНА РЕФЛЕКСИЈА

Zajedništvo. Reč koju lako izgovaramo. Reč koju mislimo da razumemo. Reč nad čijim značenjem počnemo da promišljamo i susretnemo se sa našim ponašanjima kojim ga realizujemo – ili ne? Da li ono što mi odrasli vidimo kao zajedništvo je ono što i dete doživljava kao zajedništvo? Kako mi to odrasli učimo decu šta je zajedništvo i kako se ono živi? Zašto nam je zajedništvo važno? Šta bi bilo i šta bismo bili kada ne bi težili i živeli u zajedništvu?

Refleksija na našu svakodnevnu praksu, kako privatnu tako i profesionalnu, polazna je pozicija za traženje odgovora na postavljena pitanja.

Relaciona inteligencija, empatija, saosećanje, termini su kojim pokušavamo razumeti temelje na kojima možemo graditi i prenositi ideju zajedništva na mlade generacije. Nisu to urođene osobine. To su naši urođeni potencijali koji moraju imati priliku da se razviju, odnosno biti podstaknuti da se razviju u svom punom obliku. Samo na taj način, znamo da prenosimo vrednosti koje obezbeđuju opstanak društva istovremeno donoseći mentalno zdravlje, stabilnost, osećanje dobrobiti unutar samog pojedinca.

Jednako kao što potencijal za govor može biti razvijen samo u detetovom kontaktu sa drugim ljudskim bićem, tako i navedeni potencijali za bivanje sa drugim mogu biti razvijeni do svog punog kapaciteta za život u zajedništvu sa drugima. Modeli kojim pokazujemo kakvi mogu biti odnosi učimo decu

kako da se ponašaju u odnosu sa drugima, svojim okruženjem, prostorom, prirodom, drugim živim bićima. Prilika čini čoveka dostojnim života u zajednici, pa takve prilike treba da pružamo i deci.

Pretpostavka zajedništvu je partnerstvo. A šta partnerstvo nije? Nije odnos u kojem se neko nadmeće za moć. Nije odnos u kojem se ne uvažava mišljenje i potreba drugog. Nije odnos u kojem ne postoje zdrave i jasne granice između dve individue. Dakle, za zajedništvo su potrebne jasne granice, komunikacija u kojoj se poštuju potrebe svakog i u kojem odnos između aktera nije zasnovan na borbi za moć, već na akcijama koje su usmerena za-jedan zajednički cilj, za-jedno.

Ideja o zajednici i zajedništvu ne samo da se temelji na postulatu o socijalnoj prirodi čoveka, dakle, čovek je socijalno biće po svojoj suštini, već se snažno suprotstavlja narastajućoj poplavi individualizma, koji produkuje usamljenog pojedinca. Ideja o solidarnosti koja ujedinjuje ljude i čini ih socijalnim bićima sposobnim da obezbede opstanak i napredak upravo kroz mogućnost da osnivaju zajednice i ostvaruju zajedništvo, spasilačka je za izolovanog pojedinca modernog vremena. Tako, zajedništvo oslanjajući se na primarne detetove razvojne, socijalne i biološke potrebe, postaje i deo vrednosnog okvira savremenog obrazovnog kurikuluma (naročito u Godinama uzleta). Pretakajući ovu teorijsku koncepciju i vrednost u praksu svakodnevnih rutina, rituala i aktivnosti u vrtiću, vaspitači,

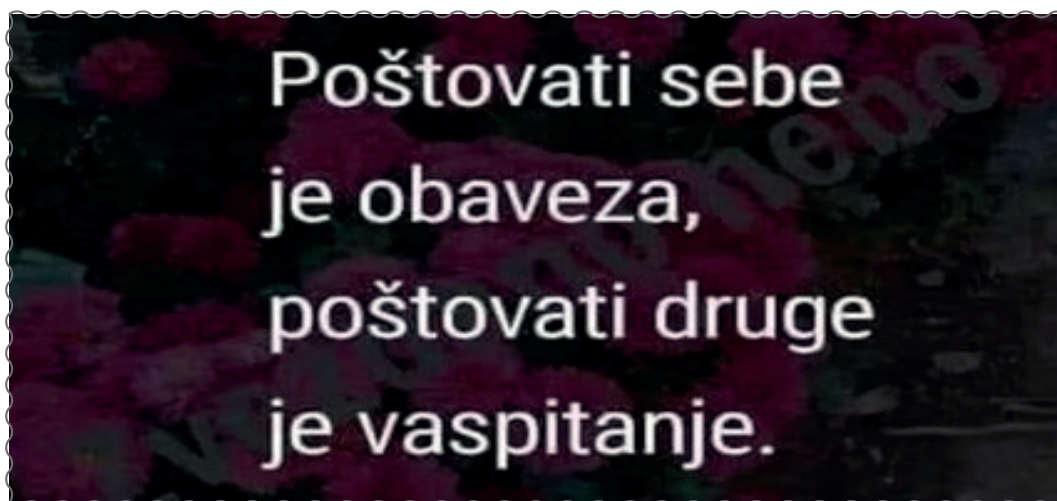
roditelji, zajednica (institucije i pojednici), pokrenuti su na akcije da zajedništvo deci pokažu i na delu. Na taj način zajedništvo pokreće i sve nas odrasle da se angažujemo da je delima i pokažemo, deci i samima sebi, te da osetimo dobrobit koju nam donosi. I kao što napor majke da ostane budna i igra se sa detetom donosi neizmernu radost uprkos umoru, tako i novi izazovi povezivanja sa drugima u zajednici, iako iziskuju dodatne napore, veštine komunikacije, dogovaranja, vreme, donose zadovoljstvo i ushićenje zbog nagrade u vidu dečje radosti, zadovoljstva i progressa u njihovom razvoju, usputno, nadajući se da deci ostavljamo i stvaramo sliku sveta u kojem je moguće verovati i saradivati sa drugima.

Poverenje i sigurnost koji su ključni za detetovo dobrostanje, a formiraju se u najranijem detinjstvu, na osnovu iskustava odnosa sa važnim drugima, produkt su senzibilisanih odraslih i interakcija koje ostvaruju sa detetom u odnosu na njegove primarne potrebe. Mnoge su prilike da decu učimo da kroz empatsko razumevanje tuđih potreba, osećanja i stanja grade prijateljstva. Jer prijateljski odnosi su oni u kojima i dobijamo i dajemo poverenje i sigurnost. Postoji jedna priča koja je lepa ilustracija o tome kako se gradi i živi

prijateljstvo: Hodajući pustinjom dva prijatelja su se posvađala. Jedan je ošamario drugog. Ovaj povređeni nije ništa rekao ali je zapisao u pesku "Danas me je ošamario prijatelj". Nastavili su put i stigli do oaze. Onaj ošamareni zapao je u neko živo blato ali ga je njegov prijatelj izvukao iz nevolje. Tada spaseni prijatelj ukleše sledeće reči u kamenu „Danas mi je prijatelj spasao život ". Tada onaj koji ga je ošamario ali i spasao upita: "Kada sam te udario, to si zapisao u pesku, a kada sam ti spasao život to si uklesao u kamen. Zašto?" A prijatelj mu odgovori: "Kada te neko povredi to bi trebalo da zapišeš u pesku, kako bi vetrovi oproštaja to obrisali. A kada neko uradi nešto dobro za nas, trebalo bi da to uklešemo u kamen kako vetrovi ne bi nikad mogli to da obrišu".

Ovom pričom ilustruje se da prijateljstvo ponekad uključuje i konflikte, nepravdu, bol, jer decu ne možemo lagati o tome da sve ove stvari nisu sastavni deo života, ali je važno da ih učimo kako da se prema njima postave. Dakle, ni zajedništvo, ni humani odnosi, nisu samo idealizovani koncepti, već realnosti koje želimo da stvaramo i gradimo uprkos teškoćama ili preprekama.

A kako se vi nosite sa preprekama u stvaranju zajedništva?

Вишња Мићућ

ванредни професор Факултета за образовање учитеља и васпитача
Универзитета у Београду

ЗАЧЕЦИ КРИТИЧКОГ ЧИТАЊА

Критичко читање подразумева различите начине промишљања о садржини, контексту и намери текста. Одвија се кроз препознавање и преиспитивање информација, аргумената и сигнала садржаних у тексту. Укључује процену квалитета тих информација и аргумената, као и поређење информација из различитих извора. Такође, бави се разликовањем чињеница од њихове интерпретације, питањем пристрасности аутора, те евидентирањем предрасуда и тенденција које утичу на начин на који разумемо текст. Уколико је текст или уколико је његов део заснован на некој од предрасуда, то може усмерити нашу пажњу само на одређене аспекте значења, а замаглити нам остала могућа питања и перспективе. Критичко читање подразумева управо осветљавање таквих питања и отварање нових читалачких перспектива. Оно покреће трагање за аргументима који нису експлицитно дати у тексту или су у тексту дати једнострано, након чега следи њихово критичко сагледавање и тумачење. Један од важнијих циљева критичког читања јесте и откривање сврхе текста. Дакле, оно подразумева посебну врсту односа према тексту, који укључује различите облике анализе, истраживања и преиспитивања.¹ Циљ увођења елемената критичког читања у предшколском раду јесте оспособљавање деце да преиспитују релевантност онога што читају, чују и виде. Оно подразумева: *истраживање, поређење, предвиђање, процену, анализу, преиспитивање, одбацивање, закључивање, интегрисање.*

Пре него што се упустимо у откривање могућности критичког читања у вртићу,

важно је истаћи да ћемо у том контексту појам *текст* сагледавати у најширем смислу, што значи да он може бити изражен усмено, штампано и/или мултимедијално. Конкретни начини подстицања критичког читања у раду са децом предшколског узраста зависиће од самог текста, пројектног контекста, дечјих интересовања и сазнајних оквира који омогућавају заузимање таквог односа према тексту. Деца могу да проблематизују у оној мери у којој (по) знају и разумеју предметност текста. Овде је важно истаћи да се књижевност (за децу) одликује једним важним имплицитним моделом комуникације у којем је „пошиљалац поруке у апсолутној спознајној и аксиолошкој надмоћи“² у односу на читаоца. Он је „господар“ битног, те одлучује о томе шта ће бити саопштено. Наша улога у том поретку јесте да оснажимо глас младог (прет)читаоца и помогнемо му да се искаже. Да слободно изнесе оно што сматра недореченим, недовршеним, неправедним, непримереним, проблематичним итд. Тако оснажен читалац у следећем кораку могао би својим стваралаштвом читани текст дорећи, довршити, предложити, одглумити, одиграти итд. Из тога проистиче секундарни циљ критичког читања – стваралачко изражавање деце на темељу доживљеног. Када пред собом имамо текст који омогућава проблематизовање неких идеја или аспеката, покрећемо са децом дискусију или дебату, а оне даље могу покренути нови рукавац пројекта, чак и нови пројекат. Ипак, подстицаје које уносимо у васпитно-образовни процес треба разумети као зачетке развоја ове важне целоживотне компетенције.

¹ Видети и Владимир Вукомановић Растегорац, *Увод и методика развоја говора*, Београд: Учитељски факултет, 2021: 178–179.

² Јован Љуштановић, *Црвенкапа грицка вука: студије и есеји о књижевности за децу*, Нови Сад: Змајеве дечје игре, 2004: 34.

1. *Разлика у свести* приповедача у односу на свест савременог читаоца омогућиће да се увиде имплицитно исказане идеје у тексту које су за аутора биле несвесне и подразумеване, а за читаоца су видљиве и упитне. На пример, читајући бајку „Чардак ни на небу ни на земљи“, данашње дете ће се запитати зашто сестра није рекла оцу шта су урадила старија браћа. У неку руку ће тај њен чин осудити, иако се он у патријархалном поретку подразумева, неупитан је, чак и немаркиран.³ Таква места су прилика да се у процес читања унесе импулс за преиспитивање поступака и вредности. Ту су и примери у којима се евидентира разлика у свести одраслог (аутора/читаоца) у односу на свест детета (читаоца), па у таквим текстовима одрасли актуелизује и разуме нешто више него дете – одрасли разуме патријархални контекст. Пример за то је и Змајева песма „Жаба чита новине“ у којој дете види само жабу забринуту за свој опстанак. С друге стране, одрасли ће у њој видети и критику једног типског односа према култури. Жаба је представник људи који (у медијима) траже само оно што је за њих битно.⁴ Разлика у рецепцији текста може настати и услед незрелости процеса закључивања код деце, па ће се догодити да крај приче „Он је био такав“ Драгана Лукића деца разумеју различито – једни верујући да старац није знао да је Јоца оборио његов шешир, а други схватајући да је и те како знао, али је желео да истакне и учврсти његова исправна дела и одлуке. Расправа о значењу краја ове приче могла би се водити с равноправном аргументацијом. Експлицитне информације о томе да је старац

3 Бојан Марковић и Вишња Мићић, „Бајка данас – две свести усмене прозе“, *Slovanský literární svět: kontexty a konfrontance II (Зборник радова са међународног научног скупа слависта)*, Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulteta, Ustav slavistiky), 2016: 113–123.

4 Видети Јован Љуштановић, *Црвенкапа грицка вука: студије и есеји о књижевности за децу*, Нови Сад: Змајево деце игре, 2004: 36–37.

знао ко му је оборио шешир у тексту нема. Закључак који би се условно могао назвати зрелијим заснива се на очекивању да ову причу „заслужује“ једино старац који негује педагошки оптимизам, који радије бира да хвали дете него да куди. Он се, дакле, не заснива на конкретним информацијама садржаним у тексту, те представља само један могући правац тумачења. Другим речима, и када су поруке крајње директне, рецепијент има слободу избора, уколико тај свој избор може образложити. Та слобода је простор за покретање критичког читања.

2. *Разматрање односа између чињеница приказаних илустрацијом и чињеница исказаних читаним текстом* биће повод за укључивање елемената критичког читања у најмање два случаја: а) када илустрација допуњава текст неким садржајем и б) када је садржај илустрације у контрадикцији са садржајем пратећег линеарног текста.⁵

а) Илустрација која *допуњава* линеарни текст обично садржи нешто више од онога што нам говори текст. Уколико се ова разлика критички не размотри, илустрација спонтано постаје интегрални део доживљаја и разумевања текста. Такав, спонтан и целовит доживљај управо и јесте циљ ове врсте израза у књижевности за децу, као и у другим медијима. У контексту уживања у уметности можемо му се препуштати. Међутим, циљ критичког читања је развијање свести о функцијама елемената који учествују у конструисању смисла. На пример, уколико би се на илустрацији бркатог лика изузели баш бркови, а приказале све остале описане карактеристике, деца би веома брзо реаговала на њу. Међутим, када илустрација суптилно унесе неки елемент којег нема у тексту, пажњу деце треба усмеравати на то.

5 О односу илустрације и текста детаљније видети у Вукомановић Растегорац, *Увод у методичку развоја говора*, Београд: Учитељски факултет, 2021: 268–269.

б) Илустрација која је у *контрадикцији* с текстом обично има функцију стварања очекивања да би се оно у тексту изневерило. Она је непосреднија од текста и стога деци доступнија. Тако у књизи *Вук који је испао из књиге*⁶ читалац види илустрацију злокобног вука (слика 1), док у тексту чита његова брижна питања:

– *Шта се десило?* – *упита је вук.*

– *Зашто плачеш?*

Слика 1

Претпоставке деце о вуковим намерама док гледају ову илустрацију (слика 1) свакако се не подударају са брижним тоном његових питања, али се донекле подударају са функцијом вука у изворном тексту бајке о Црвенкапи. Оне ће даље утицати на формирање очекивања да ће се у овој необичној причи већ у шуми догодити нешто лоше. Међутим, у наставку текста то очекивање ће бити изневерено и у тексту и на илустрацији (слика 2). Такво читалачко искуство ангажује читаоца да на овом снажном утиску гради даљу рецепцију и преиспитује (интертекстуалну) везу ове приче са бајком коју зна.⁷ У дискусији би се, затим, расветљавали елементи

6 Тијери Роберхт, *Вук који је испао из књиге*, Београд: Propolis Books, 2019: 21–22.

7 Детаљније о томе видети у Вишња Мићић, *Дете читалац и хронологија читања*, Београд: Учитељски факултет, 2020: 157–172.

текста и илустрације у којима се читава приказана противуречност, допуна текста или изостављање важних информација на илустрацији.

Примери које смо до сада поменули део су књижевних текстова и сликовница. Међутим, критичко читање можемо подстицати и средствима која сама стварамо за рад са децом, како бисмо унели провокацију и на најбазичнијем нивоу покренули

Слика 2

дечје критичко читање. На пример, у току читања песме Бране Црнчевића „Мрав добра срца“, док чита стих „испод старе крушке у хладу“, васпитач може показати деци илустрацију дрвета јабуке. Деца ће се већином одредити за информацију коју су добила са слике, а не за информацију из текста. Инсистираће у току тумачења да је у питању јабука. У току читања, на пример, Андерсенове „Принцезе на зрну грашка“ могла би се увести слична провокација (илустрација сунчаног дана у тренутку када се говори о невремену). Деца ће у овој ситуацији, с обзиром на то да је бајка општепозната, вероватно у већој мери заступати поузданост текста, а илустрацију ће оценити као непоуздану. На нама је да ово у различитим узрасним групама пробамо и преиспитамо.

Да ли ће деца више веровати тексту или слици условљаваће многи фактори. Услов-

но их можемо свести на неколико. Дечја наклоност зависиће од тога:

- да ли им је текст од раније познат,
- какво је њихово претходно искуство – читалачко и животно,
- какав је стил илустрације,
- каквим је стилем писан текст,

Иако је однос илустрација – текст за предшколску децу пријемчивији и изазовнији, контрадикције је могуће уочавати и унутар самог линеарног текста, а тиме се враћамо на примере који већ постоје у књижевном тексту. На пример, када у бајци „Биберче“ младожења саопшти лажну причу како је он убио аждају, цар мора да пресуди располажући само том (лажном) информацијом. Млади читалац, насупротив томе, располаже супротном чињеницом – да је аждају убио Биберче. Тиме се оспособљава да истовремено актуелизује контрадикторне информације: истиниту – о којој као читалац сведочи и лажну – једину која је доступна носиоцу правде у тексту. Имајући у виду да цар не зна истину, дете развија способност заузимања супротне перспективе и према томе формира своја очекивања из којих настаје доживљај напетости и неизвесности – жеље да се истина обелодани.

3. *Укључивање других извора* у тумачење текста подразумева истраживање информација, концепата, природних и друштвених конструката на које текст упућује и рачуна у својој поетској или приповедачкој интенцији. На пример, у песми Бранка Стевановића „Марков мач“, помиње се Екскалибур, уз напомену у загради: „онај из камена“. Ваљало би истражити порекло тог мача како би се значење текста до краја могло конструисати. Исти задатак пред нас ставља упућивање на рало и волове, односно на песму „Рало и волови“ из исте Стевановићеве збирке *Авантуре Краљевића Марка*⁸, која је у дијалогу са народном песмом „Орање Марка Краљевића“. Ка том

8 Бранко Стевановић, *Авантуре Краљевића Марка*, Београд: Лагуна, 2016.

истраживању водимо најмлађе читаоце, као и креативним напорима да се ситуационо прикаже нпр. *мегдан*, скакање од *три копља* и други изазовни елементи овог наизглед једноставног текста. Критичко читање подразумеваће преиспитивање квалитета информација које проналазимо претраживањем алтернативних извора, њихово сагледавање у односу на контекст и упоређивање са информацијама изнетим у тексту. На основу тога правићемо селекцију и бирати релевантне информације, а затим их интегрисати у смисао песме. Таква ситуација учења могла би се на најосновнијем нивоу организовати намерним постављањем материјала у вртићком простору. Ти материјали (цедуље, картице, коверте, кутије итд.) садржале би иконички, симболички или текстуално исказане информације које јесу или нису релевантне за текст. То би могли бити и разни предмети који сугеришу значење текста (драмски реквизити, играчке, делови одеће и сл.). Након што их деца пронађу, заједно са васпитачем могу да преиспитају њихову релевантност и значај за разумевање текста – да релевантне укључе у тумачење, а ирелевантне одбаце.

4. *Упоређивање екранизације и текста* представља још један могући критички приступ мултимедијалном садржају. Критичка рецепција мултимедијалног садржаја првенствено би се односила на уочавање разлика између садржаја књижевног текста и мултимедијалне представе, њихово вредносно и емоционално разматрање и преиспитивање. Овде је важно поставити питање: шта ћемо поредити?

а) Поредићемо однос мултимедијалне представе и дечје актуелизације у току читања. Како сте ви замишљали? Како је приказано у филму?

б) Одмераваћемо јачину доживљаја у емоционално јаким тренуцима: *Како сте се осећали када смо читали тај део? Како сте се осећали док сте гледали овај део (поновити инсерт)?*

в) Питаћемо се шта је живље и лепше када се чита, а шта када се гледа? *Који део је у вашој машти био лепши него на филму? Постоји ли нешто што је у филму приказано лепше него што смо могли да замислимо?*

г) Занимаће нас каква је садржина једномодалног у односу на мултимодални текст: *Који делови су у филму изостављени? Шта је другачије приказано? Шта постоји у филму, а не постоји у тексту?*

д) Пратићемо улогу звука и разлика између читања песме коју, на пример, певају прасићи и снимка у коме је та ситуација визуелно и акустички дочарана: *Шта дочаравала музика? Која расположења буди у вама?*

5. Уочавање пропаганде подразумева проналажење елемента текстуалне комуникације који имају циљ да убеду реципијентата у одређену идеју, мишљење или став. Таква намера је можда најексплицитније садржана у језику рекламе. На пример, реклама за кока-колу неће донети ниједну информацију о саставу тог напитка, његовим нутритивним својствима и утицају на наше здравље. Насупрот томе, она ће нам дочарати атмосферу у којој ћемо пожелети да некритички конзумирамо овај напиток: приказаће присуство пријатеља, амбијент кућне забаве, опуштања, долазак Деда Мрза, слике даривања итд. Интегрисани

дживљај овог типа мултимедијалног текста имаће циљ да побуди потребу и жељу за конзумирањем, у овом случају, напитка.

Примере убеђивачке комуникације можемо пронаћи и у књижевности. Један могући повод за дискусију је питање како вук наводи Црвенкапу да му открије пут до бакине куће. Са децом је потребно критички преиспитати дискурс којим он то чини: Како јој се обраћа? Зашто је то пита? Шта заправо жели? Други пример могло би бити обраћање лисице гаврану, где ћемо са децом преиспитивати избор речи којима му се обраћа, истинитост информација које му саопштава и тон њене поруке. Последично, бавићемо се оним што је некритичко одношење према таквом начину обраћања у оба текста произвело. Тиме се негује осетљивост деце и способност да уоче намере аутора/саговорника.

Уношењем елемената критичког читања постижемо много тога: Деца уче да спонтано аргументују опречна мишљења и одређења. Мотивација за разговор о тексту је на највишем нивоу. Пажња свих учесника је на једном заједничком проблему. Сви наведени примери и предлози само су део могућности увођења критичког читања у вртићку праксу. На сваком од нас је слобода осмишљавања нових и другачијих приступа и могућности.

Mr sc Alija Lapo
predsednik Skupštine **bapta**

SARAJEVO DOMAĆIN KONFERENCIJE BAPTA

Balkanski Savez udruženja/udruge vaspitača/odgajatelja, kako mu i samo ime kaže je strukovno udruženje vaspitača/odgajatelja i svih drugih stručnih radnika zaposlenih u predškolskim ustanovama zemalja Balkana. Mi ovu organizaciju na koju smo veoma ponosni skraćeno nazivamo BAPTA i taj je termin toliko ukorijenio kod svih njegovih članova, tako da se skoro više i ne koristi onaj puni naziv koji smo naveli na početku teksta, već se samo kaže BAPTA i to je dovoljno. Ipak puno ime smo naveli radi čitalaca koji prvi put čitaju i doživljavaju "Praskozorje" sa željom da kažemo nešto malo o ovoj organizaciji.

BAPTA je ogranzicacija koja je nastala prije nešto više od trinaest godina, a već je na svome bilansu uspjeha zabilježila dvanaest Naučno-stručnih konferencija međunarodnog karaktera. Za trinaest godina postojanja realizovati dvanaest konferencija spoja nauke i struke i to međunarodnog karaktera to može malo ko na Balkanu. Ipak to može jedan tim entuzijasta koji su srcem i dušom predani plemenitom pozivu brige, njege, odgoja i obrazovanja naših mališana.

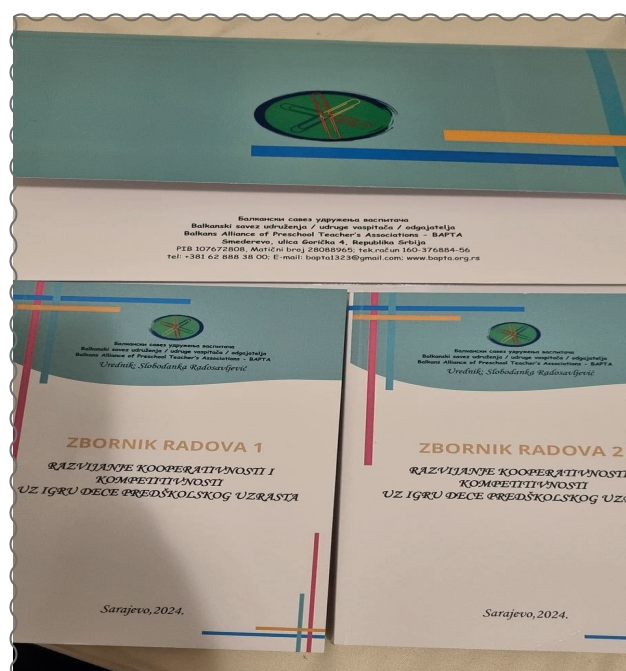
Rado bi ovaj prostor iskoristili da kažemo puno više o radu i postignućima BAPTA, ali ćemo ovaj put nešto kratko napisati o Konferenciji održanoj u Sarajevu BiH u periodu 19-22.09.2024.

XII Naučno – stručna konferencija međunarodnog karaktera bavila se temom: „*Razvijanje kooperativnosti i kompetitivnosti kroz igru djece predškolskog uzrasta*“, sa podtemama

1. Igra u temi/projektu – povezivanje igre i planirane situacije učenja
2. Dječja igra kao stvaralački potencijal
3. Igra kao podsticaj za razvoj djece predškolskog uzrasta

4. Igra i istraživanje u vrtiću – kooperativnost i kompetitivnost u zajednici djece i odraslih
5. Razvoj kooperativnosti kroz korištenje digitalnih sredstava u igri i istraživanju
6. Uloga vaspitača u igri i istraživanju sa djecom
7. Projekti i programi u zajednici koji podstiču saradnju

Ako se analizira ovaj tematski okvir vidi se širina i sveobuhvatnost pitanja kojima su se bavili, univerzitetski profesori, vaspitači/odgajatelji, medicinske sestre, stručni saradnici svih profila i menadžeri predškolskih ustanova. O kvalitetu radova i samih prezentacija radova mogu se izraziti samo riječi hvale, a kao potvrda ocjeni da imamo vrlo dobre radove za svaku konferenciju dovoljno govori činjenica da visokoškolske ustanove koje školuju kadar za rad u vrtićima ove radove i Zbornike radova uzimaju kao korisnu literaturu za studente buduće nosioce razvoja predškolstva.

Ako se zna da je tokom četiri dana rada konferencije kojoj je prisustvovalo više od 500 kolegica i kolega i da je predstavljeno 126 naučnih i stručnih radova i da je Zbornik radova, zbog obimnosti, morao biti štampan u dvije knjige onda je jasno o kojoj se ozbiljnosti i o kome nivou Konferencije je riječ.

Vjerujemo da ćemo u narednim brojevima "Praskozorja" moći šire govoriti o tome šta to radi BAPTA ne samo u organizaciji Konferencija, već i o njenim drugim pravcima djelovanja, kao i o njenim planovima, sada ćemo još malo govoriti o susretu u Sarajevu.

Broj od nešto više od 500 učesnika je respektabilan i on pokazuje koje interesovanje vlada za BAPTA stručne skupove, kojima prisustuju stručni radnici od Vardara pa do Triglava. Sarajevo kao destinacija je privlačna svima tako da su se organizatori potrudili da učesnicima skupa osiguraju vrijeme da malo dožive dug i čari grada na Miljacki. Vjerujemo da svi nose lijepe uspomene iz Sarajeva.

Vjerujemo da su puni utisaka kolegice i kolege iz Srbije koji su uobičajeno imali najveći broj radova koji svojim sadržajem i aktuelnošću zaslužuju najveće ocjene. Ove najveće ocjene ne zaslužuju samo vaspitači, pedagozi, stručni saradnici iz Srbije, već te ocjene i

komplimente posebno zaslužuju medicinske sestre. Pravo osvježenje i obilje vrlo inovativnih i kreativnih radova i dobrih praksi donijele su kolegice iz Crne Gore. Iskrene čestitke. Od timova iz Makedonije već smo i navikli da nam ponude nešto novo i lepršavo, onako kako to samo oni znaju. Sve odiše suncem, vedrinom i predanošću struci. Radovi kolegica i kolega iz Slovenije i Hrvatske uvijek izazivaju veliki interes tako da organizatori imaju problem da za njihove prezentacije osiguraju dovoljan broj mjesta. Naravno skup ne bi bio cjelovit da nije i radova iz BiH i kolegica koje su ne samo autori radova, već su i sjajni domaćini.

Ove i druge konferencije imaju nevjerovatnu učinkovitost za sve i sve koristi ovakvih skupova nikad se ne mogu izmjeriti, a možda se i ne trebaju mjeriti, već se samo trebaju njegovati i razvijati. Ipak ima nešto što donesu ovi susreti na što smo svi baš posebno ponosni. To su ne samo poznanstva i prijateljstva, već su to dogovoreni dalji direktni oblici saradnje. Mi svjedočimo saradnji vrtića Sarajeva i Požarevca; Viteza i Cetinja, Banja Luke i Štipa i mnogim drugim da ne nabrajamo. Na kraju ..."Hvala drago Sarajevo"... (H.A. Samaran) vidimo se na Zlatiboru ili Kopaoniku!

Марија Шћепановић, васпитач,
Савез удружења васпитача Србије,
Члан Савета Савеза удружења васпитача Србије

САСТАНАК СА ПОВОДОМ

Током протеклих 20 година активности и постојања, Савез удружења васпитача Србије, даје допринос већој видљивости професије васпитач, значају предшколског васпитања и образовања и унапређивању квалитета рада предшколских установа.

Министарство просвете и ЗУОВ од почетка имају увид у рад Савеза, залагање и посвећеност при трансформацији васпитно-образовног система и рада са децом путем савремених приступа.

Поводом обележавања јубилеја Савеза удружења васпитача Србије, 13. новембра 2024. одржан је састанак са представницима Министарства просвете, Сектор за предшколско и основно образовање и васпитање, Одељење за области предшколског и основног образовања и васпитања и ЗУОВ-а.

Састанак је одржан у просторијама ЗУОВа, са циљем консултаовања и информисања о наредним активностима Савеза удружења васпитача Србије у Републици Србији али и на нивоу балканских земаља. Присутствовали су *Иван Савић*, помоћник директора ЗУОВ, *Сузана Деретић*, руководилац Центра за професионални развој запослених у образовању, ЗУОВ, *Сандра Бацковић*, саветник, координатор, Сектор за стручно усавршавање и напредовање, ЗУОВ, *Љиљана Маролт*, Министарство

просвете, Сектор за предшколско и основно образовање и васпитање, Одељење за области предшколског и основног образовања и васпитања, *Слободанка Радосављевић*, председница Управног одбора Савеза удружења васпитача Србије, *Љиљана Драгутиновић*, члан Савета Савеза удружења васпитача, *Марија Шћепановић*, члан Савета Савеза удружења васпитача Србије и *Марина Аризановић*, члан Савета Савеза удружења васпитача Србије.

Представници Савеза су уизвестили присутне о редовним активностима Савеза удружења васпитача Србије, дали осврт на закључке Трећег конгреса СР-ПУС. Представљањен је први број часописа „ПРАСКОЗОРЈЕ“ који се бави промоцијом предшколског васпитања и образовања и професионалног деловања практичара.

Престављен је предлог документа „Вредности и полазне програмске основе које желимо да подржимо у раду са децом у Дечјем селу“. Састанак је протекао у пријатној атмосфери. Кроз демократски дијалог, присутни су изнели своје увиде о активностима Савеза удружења васпитача Србије. Размењене су идеје о функционисању и активностима Савеза у наредном периоду, које ће бити смерница за унапређење квалитета рада Савеза удружења васпитача Србије.

"Књиге су добро друштво и у добрим и у тешким временима, књиге су људи, људи који су успели остати у животу скривајући се иза корица..."

Ивета Ламош

Мастер васпитач

iveta.lamos1988@gmail.com

065/870-2980

ПУТ ЉУБАВИ, ИСКРЕНОСТИ И САМОПОУЗДАЊА УВЕК ВОДИ КА УСПЕШНОСТИ

Похађајући и шетајући кроз ходнике Гимназије „Јан Колара“ у Бачком Петровцу, слушајући кроз отворене прозоре дечије гласове, дечије смехове, дечија плакања и расправе, мотивисали су ме да се одредим за овај животни позив.

Рад са децом, са родитељима, руководиоцима објеката, са колегама, са разним стручним сарадницима и координаторима, са особљем и са разним људима из локалних заједница у осмогодишњем радном искуству, дали су ми још већи увид и жељу да сам изабрала прави позив. Искуства у разним предшколским установама и другим градовима су била успешна и занимљива. Стечена су разна знања и искуства током предходних година. Моје искуство ме је подстакло да сада имам још већу жељу за радом са децом.

Тако и Нове Основе у васпитно-образовном раду не представљају незнање или неразумевање у раду са децом. Пре Нових Основа са сваком генерацијом су пројекти реализовани на исти начин. Само се све другачије називало, док је суштина остала иста. Разне савете и усавршавања, радо сам послушала. Била су углавном корисна али скоро увек се водим својим личним знањем и вештинама и кроз игру та знања преносим. На крају испадне добро и увек се заврши успешно.

Технологија је у данашње време доста тога променила. Познато је да су дигиталне технологије свуда око нас и да се све развија веома брзо. У предходном вртићу где сам радила, у раду су се користиле дигиталне технологије, као што је „ГоКиндер“ који обухвата све платформе за вртиће и предшколске установе, који се састоји из веб апликације за управљање администрацијом, као и брендиране мобилне апликације за приступ родитеља. У њему је била огласна табла, белешке и евалуација деце, галерија, комуникација. И у овим новитетима ми није ништа представљало потешкоће у послу, већ са лакоћом се све прихватало и одрадило што је било потребно за успешан рад са децом а и родитељима.

Успешност у васпитно-образовном раду

У раду са децом увек се трудим да будем искрена. Све игре су нам динамичне, покретне. Деца су увек била иницијатори у пројекту, они воде игре, истраживања. Васпитач је ту у свакој њиховој игри да пружи подршку, потпору, похвалу и подстицај да деца успеју у свему што су замислили и зажелели. Познато је да деца уче из оног што их окружује. Дете никад не греша, већ дете учи а и ми одрасли учимо, сазнајемо уз њих. Увек у раду, у играма са децом ми је значајно развијати

пријатељско-партнерски однос јер онда деца верују, поштују и ослушају у сваком виду васпитања.

Познато је да сардања са породицом у васпитно-образовном много битна. Родитељи нам остављају њихову децу на чувања са којима проводимо радне дане. Према родитељима као и према деци градим искрен однос. Комуникација са родитељима је много битна у нашем раду и увек сам отворена за сваки искрен разговор, за сваки вид сарадње. Јер и родитељи ако поштују васпитача и цене његове вредности васпитачу је много је

лакше, опуштеније да обавља васпитно-образовни рад. Из искуства могу поделити да је родитељска подршка важна, јер када добијем похвалу од њих знам да су за то заслужна деца са којом боравим.

Посао васпитача је јако леп позив и моје мишљење је да свака особа која је одабрала да се бави овим послом, треба да воли свој посао. Јер ако се са љубављу обавља васпитно-образовни рад, неће постојати потешкоће, несигурност и препреке у раду, већ постоји искреност, доброта, смиреност, истрајност, колегијалност, уредност, одговорност, креативност и доследност.

ДРЕВНЕ ПЕДАГОШКЕ ИДЕЈЕ (КАКО вас ПИТАМО ...???)

(педагошке идеје-јуче, данас, сутра ...)

СОКРАТ (469-399. г.п.н.е.) грчки филозоф из Атине

Истиче да сваки васпитач, може добро смишљеним питањима подстаћи дете да пронађе прави одговор на постављено питање и да самостално изведе закључак.

ПЛАТОН (427-347. г.п.н.е.) је истакнути атински филозоф и Сократов ученик

Истицао је важност развоја индивидуалних способности и моралних особина сваког појединца. Посебно је ценио значај игре, причања прича и бајки, као и музике.

АРИСТОТЕЛ (384-322. г.п.н.е.) Платонов ученик

Указивао је на важност дечије игре и здраве средине за целокупан развој.

МАРКО ФАБИЈЕ КВИНТИЛИЈАН (42-118. г.н.е.) истакнути ретор и учитељ, рођен у Шпанији

Бавио се методиком поучавања, верујући да настава треба да буде прилагођена индивидуалним разликама међу децом. Сматрао је да се знања треба усвајати кроз свесну активност, а не напамет. Такође, истицао је да настава у раном узрасту треба да има карактер забаве, те је био против телесних казни, промовишући позитиван приступ васпитању.

Предшколска Установа „Нада Наумовић“ Крагујевац

Аутори рада: Тимови вртића

„Бамби“, „Наша Радост“, „Лептирић“,

„Лане/Сунце“ и „Црвенкапа“ - јаслице и вртић

ЗАЈЕДНИШТВО У КРИЗНИМ СИТУАЦИЈАМА

Приказ реаговања и развијања стратегија у ванредним и кризним ситуацијама у ПУ „Нада Наумовић“ Крагујевац

На подручју града Крагујевца налази се предшколска установа „Нада Наумовић“ која се бави предшколским васпитањем и образовањем деце узраста од 6 месеци до поласка у школу већ 76 година. У саставу Установе налази се 9 објеката (јасле и вртић), и једна централна кухиња која је смештена у вртићу „Бамби“. Сваки објекат је аутентичан, има своју културу и структуру, архитектуру, различит број група, окружење, писана и неписана правила.

Реални програм се развија свакодневно и континуирано у складу са Основама програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“. Реални контекст подразумева и ванредне ситуације (измештање деце и особља вртића „Бамби“ у друге објекте, због реновирања, измештање деце и особља вртића „Лептирић“ због реституције и небезбедног објекта, у друге вртиће) и кризне ситуације (пожар у

јаслицама „Црвенкапа“ и измештање деце и запослених из јаслица и вртића „Црвенкапа“, у друге објекте због санације штете). Ове ситуације носе са собом велику неизвесност али захтевају брзо реаговање и организацију рада на нивоу Установе. Изузетно је важна укљученост свих структура запослених, васпитног особља, стручне службе, техничког особља, у циљу подршке добробити деце, породица и запослених у новонасталим околностима.

Тимови вртића „Бамби“, „Наша Радост“, „Лептирић“, „Лане/Сунце“ и „Црвенкапа“ (јаслице и вртић), су планирали и реализовали кораке поступања у наведеним ситуацијама, суочили се са разним изазовима и дилемама. Практичари ових вртића су се састајали, излиставали изазове, проналазили најбоља решења и градили стратегије за њихово превазилажење. Запослени свих вртића су се на различите начине организовали, структурирали простор за игру и учење, пружали подршку деци, родитељима и међусобно.

ИЗАЗОВИ, НЕДОУМИЦЕ, СТРАХОВИ:

- Неизвесност
- Брзо реаговање и организација рада на нивоу Установе
- укљученост свих структура запослених, васпитног особља, стручне службе, техничког особља, у циљу подршке добробити деце, породица и запослених, у новонасталим околностим
- Развијање стратегија
- Структурирање простора за игру и учење
- Пружање подршке деци, родитељима и међусобно.
- Превазилажење предрасуда, грађење заједништва и повезивање

Вртић „Лептирић“ је од јануара 2023. године расељен.

Изазови:

- Кратак период селидбе, велика количина намештаја и играчака, велики број долазеће деце, израда плана адаптације деце на нов простор, адаптирање простора (сале) у којем ће групе боравити.
- Расподела група - потребе породица (место становања деце, који простори су одговарајући за децу са потребном подршком) као и саме структуре група које ће боравити у једном простору.
- Укљученост родитеља приликом селидбе, ангажовање свих запослених и мимо радног времена, помоћ породица запослених у том тренутку (паковања и превоз личним возилима).
- Незадовољство родитеља простором који се припремао за боравак деце (сала у вртићу „Лане“, неисправна врата, мали простор, магацински део...). Стратегија: састанак са родитељима, укључена техничка служба и простор је већим делом прилагођен боравку деце.

Пожар у простору јаслица „Црвенкапа“ у фебруару 2024. год.

Првих 24 сата након пожара....

- Обилазак објекта, одмах по дојави.
- Окупљање запослених, подела задужења, договор о начину комуникације са родитељима, смештању деце у друге објекте.
- Комуникација са руководиоцима других вртића, разматрање смештајних капацитета у вртићима и договор о расподели деце и запослених у просторе.
- Комуникација са родитељима, размена важних информација о догађају, новој локацији смештаја деце, начину саопштавања деци о дешавању и припрема за боравак у новим просторима.
- Припрема простора за безбедан боравак деце.
- Договор о организацији рада у новонасталим околностима деца и запослених из јаслица и вртића „Црвенкапа“ и три групе вртића „Лептирић“ су премештени у вртиће „Лане“, „Сунце“, „Бамби“ и „Наша радост“

КОРАЦИ за превазилажење кризне ситуације, обезбеђивање простора за децу и особље због пожара у вртићу „Црвенкапа“, у другим вртићима су били следећи:

- разумевање ситуације и емпатија према деци, запосленима и родитељима који су се нашли у кризној ситуацији;
- Припрема, структурирање и прилагођавање простора (собе, сале, гардеробе) у вртићима „Наша радост“, „Лане“, „Сунце“ и „Бамби“ за потребе деце, запослених и родитеља вртића и јаслица „Црвенкапа“ и вртића „Лептирић“ и боравак већег броја деце;
- Упознавање васпитача са потребама деце која имају подршку како би им прилагодили простор и пружили адекватну помоћ;

- Прилагођавање рутина и ритуала новонасталој ситуацији - узимање оброка, коришћење простора за одмор;
- Састанци на дневном нивоу у циљу боље организације и благовременог решавања свакодневних изазова (повећање броја деце, комуникација са родитељима, прерасподела васпитача);
- Подршка и разумевање родитеља за насталу ситуацију.

СТРАТЕГИЈЕ:

- Организовање заједничких дежурства са циљем упознавања и бољег повезивања деце и запослених из различитих вртића.
- Проналажење алтернатива за боравак деце на отвореном, због великог броја деце у дворишту.
- Коришћење локације вртића као ресурса за излазак у локалну заједницу и истраживање.
- Консултовање са децом - мапирање занимљивих места у окружењу и истраживање мапираних места.
- Стварање прилика за сусретање деце различитог узраста и заједничко развијање пројеката са групама других вртића; вршњачко учење као и осећај сигурности и припадности без обзира на околности.
- Укључивање практичара у рад Актива вртића у којима бораве, креирају заједнички простор који је структуран и оплемењен тако да подржава Основе програма предшколског васпитања и образовања, у циљу пружања подршке добробити детета.

ЕФЕКТИ:

- Дете, оснажено да се у измењеним околностима осећа добро и сигурно, гради односе, игра се, учи, истражује и активира све своје потенцијале;

- Грађење сарадничких односа међу децом различитих васпитних група и децом из других вртића;
- Заједничко разумевање од стране родитеља и прихватање новонастале ситуације;
- Нове стратегије у функционисању вртића који су у различитим просторима (време састајања,размена информација, дилема недоумица,проналажење простора за документовање, квалитет размене са колегама, унапређивање дигиталних компетенција,...)
- Прилагођавање деце и запослених култури и структури вртића у којима се налазе, али и потреба да се одржи култура и аутентичност матичног вртића;

Половином маја, део објекта „ Црвнкапа“ у коме се налази вртић , је оспособљен за боравак деце, док јаслени део још увек није реновиран,деца и запослени у јаслицама и даље бораве у другом вртићу. У простор вртића се вратио већи број деце, укључујући две млађе вртићке групе,које су боравиле у јаслицама као и групе из вртића”Лептирић“.

То је нови изазов за практичаре, да структурирају простор, формирају подстицајну средину за игру и учење , граде квалитетне односе.

ЗАКЉУЧАК:

Практичари су схватили колика је снага заједништва као ослонца и покретача превазилажења препрека са којима се суочавају њени учесници. Сви учесници су оснажени да изазове претворе у прилике за разумевање, прихватање одговорности, промену перспективе и приоритета, грађење праксе и јачање сопствених капацитета и капацитета Установе за сналажење у непредвиђеним и кризним мситуацијама

ПУ„Нада Наумовић“, Крагујевац

Вртић „Бамби“

Васпитачица: *Емина Живојиновић*

ГРАЂЕЊЕ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ УЧЕЊА У КРИЗНИМ СИТУАЦИЈАМА

Негативна предуверења, која смо имали у сусрету са изазовом промене радног простора и познатих лица, претворили смо у прилику за учење која нам је дала смернице на путу професионалног раста и развоја диспозиција за целоживотно учење. Излазак из зоне познатог односио се и на наш стереотип виђења колега, са којима до сада нисмо имале прилике да сарађујемо. На заједничком путу сарадње, спознали смо, да свако од нас, иако различит, има капацитета да подржи учење и развој деце, да се мења, размењује, планира и у сигурној средини, отворено и без осећаја сујете, критички сагледава своју праксу.

Из садржајне и богате сарадње са тимом јаслица и васпитача вртића „Црвенкапа“, сарадљивим да сагледа своју праксу из другачијег угла, као и нашим тимом радозналим, да се практично опроба у раду са децом јасленог узраста, настали су продукти заједничког истраживања који су презентовани како на стручним тако и на научној конференцији.

Тако је настао рад *Истраживање као подстицај у развоју и обликовању аутономије личности детета* који је презентован на Сусретима васпитача и сестара.

Недоумице, страхови, ограничења при уласку у процес

- Заједничко промишљање колико смо спремни и отворени за професионални изазов
- Реакција деце:
  - На нов простор (трпезарија и сала вртића)
  - На непозната лица (васпитаче и децу)
- Реакција практичара:
  - На нов простор
  - Рутине
  - Начин рада других колега

Мотив за одабир теме

- Сарадња вртића и јаслица- **мотивисаност и жеља** да учимо једни од других
- Игре претварања као урођен начин понашања и форма учења код деце
- Нова средина као истраживачки подстицај
- Спремност да се направи промена без обзира на исход -**излазак из зоне комфора у раду**
- Сусрет са новим Основама програма-јачање компетенција за тимски рад

Осврт на процес

Заједничком тимском анализом, долазимо до закључка да смо ми, практичари, особе које саме истражују своју праксу и да ни сами не знамо који су нам сви ресурси (вештине, знања и умења), док то практично не испробамо и сами не дођемо до закључка. На тај начин, проналазимо мотивацију, да перманентно трагамо за новим, креативним и изазовним приступима процесу рада.

На исти начин и деца долазе до сазнања. Оно што сама открију и сазнају, мотивише их да даље откривају и упознају свет око себе! На нама одраслима је да то препознамо и подржимо!

Како смо ми, практичари учили једни од других, тако су и деца учила једна од других и ми од деце и деца од нас! Све то представља *заједништво*.

Рад *Квалитет вршњачких односа предшколске деце-фактор децје укључености у процес васпитања и образовања*“презентован је на Научној међународној конференцији у Бањи Врућици.

Процес је настао у специфичним условима у доба пандемије корона вируса.

У једном тренутку је био прекинут због затварања вртића, међутим деца су толико била мотивисана да су причу коју су сама градила и проигравала, самоиницијативно изводила и код куће и родитељи су те снимке прослеђивали путем вибер групе.

Изјаве родитеља су и да када би пролазили са децом поред вртића, она су им објашњавала и показивала у којим деловима дворишта су одигравала причу.

Осврт на процес

Током процеса деца су имала прилику да стичу самопоуздање и развијају креативно мишљење. Активним учешћем, развијали су свест о физичкој димензији приче. Када су деца емоционално, интелектуално и моторички укључена, мотивација је

висока и идеја и поука приче бивају боље усвојене. Дељењем искуства о грађењу приче, креирала се атмосфера заједничког учења у групама, кроз игру и подизао квалитет вршњачких односа. Проширили су искуства о моралним вредностима-пријатељству и заједничкој игри.

Њиховим предлозима да се прича одиграва у радној соби, ходнику, сали и дворишту вртића, деца нам поручују да сви простори могу бити места за њихово учење и истраживање.

Долазак колега из вртића „Лептирић“ у наш радни простор, само је дао је потврду нашем пређашњем искуству сарадње са вртићем „Црвенкапа“.

Иако се у Развојном плану вртића истиче подстицање учења и истраживања деце кроз инспиративну физичку и социјалну средину, пракса је показала да је недостатак простора и материјала неопходних за грађење подстицајне средине за учење, управо допринео оваквој конструктивној сарадњи. У промишљањима смо, да ли би дошло до грађења заједништва и давања властитог доприноса заједничкој пракси, да су услови били идеални.

Јована Тукоди

Тања Савић

Сандра Кампел-Митић

ПУ „Радосно детињство“ Нови Сад

Стручни сарадници и васпитачи као подршка и партнери родитељима/старатељима

ПОДРШКА СМО ЈЕДНИ ДРУГИМА

Криза у савременом друштву, култура „бриге“ и „невидљивости правих вредности“ директно изазива кризу у савременој породици која је изгубила традиционалне карактеристике, а у тражењу новог модела се препознаје пуно лутања и потребе за подршком.

Свакодневно се суочавамо са све већим изазовима који се тичу потреба савремене породице и све веће потребе за пружањем подршке родитељима/старатељима. Анализирајући димензије обезбеђивања квалитета и димензије грађења квалитета, Правилник о свим облицима рада стручног сарадника и компетенције за професију васпитача и стручних сарадника, као и програмску концепцију, закључујемо да се отвара доста нових питања везаних за саму структуру рада свих профила запослених у в-о раду. Анализа праксе у Србији показује да је она усмерена на осигурање квалитета, како се наводи у литератури „Где станује квалитет“, Ж. Крњаја, Д. Бренеселовић, али постоје и установе које су у процесу грађења квалитета.

Знамо да приступ квалитету као процесу грађењу захтева: промену парадигме у схватању природе система људског деловања; преиспитивање теоријских полазишта и оријентације; етичку перспективу у политици и пракси образовања; редефинисање образовне политике од политике регулације и контроле ка систему подршке грађењу квалитета.

Димензије грађења квалитета су нам била путоказ у периоду имплементације

програмске оријентације. Три теме које се наглашавају у Европском оквиру за квалитет, односе се на приступ вишеперспективности квалитету 1. дете и деџа перспектива као вредност; 2. *родитељи као најважнији партнери и суштински значај њиховог учешћа*; 3. схватање квалитета као заједничког разумевања квалитета од стране различитих учесника. Моћ и ауторитет разјашњавамо из перспективе ширег оквира важности, значаја и стваралачке „моћи“ педагогије уопште. У раду су приказани истраживања практичара и родитеља из осам вртића.

Да би се прешла граница са димензије обезбеђивања квалитета на димензију грађења квалитета неопходне су одређене систематски планиране активности, смернице. Грађење квалитета је усмерено на промене у кључним димензијама система, а то су његова структура и култура, вредносни оквир који га уобличава и ка коме се тежи (Фулан, 1999; Хебиб, 2013; Павловић Бренеселовић, 2012). Где смо сада и у ком правцу идемо, питање је које постављамо себи и другима, питање које је постављено као задатак *Шта смо урадили као појединци, а шта као установа у овом периоду/ процесу?*

Знамо да су кораци у процесу грађења квалитета:

- Дефинисање онога у шта верујемо и шта промовишемо
- Дијалог на основу различитих перспектива

- Аутономија и децентрализација
- Истраживање и рефлексивност
- Континуитет
- Диверсификација
- Умрежавање – „административна функционалност“.
- **Поддршка развијању Основа програма** - постојање националних основа програма је један од показатеља квалитета политике образовања које наводе ОЕЦД и УНИЦЕФ (ОЕЦД, 2006. године; Бенет 2008. године). Програм сагледава родитеље као партнере и поставља јасне циљеве којима се тежи у складу са развијајућим капацитетима сваког детета. „Образовна политика пружа систем подршке практичарима да у сарадњи са родитељима развијају вредности и циљеве основа програма, као и подршку практичарима кроз континуирано професионално усавршавање за заједничко учење, партиципативне облике развоја и праћења квалитета (кроз истраживање и документовање) и друге облике колаборације унутар установе и између различитих установа и актера“ (Бенет, 2008.)

У оквиру подршке развијању Основа програма и сагледавања родитеља као партнера, а опет у великој мери увиђајући све већу потребу за подршком родитељима и развијањем њихових родитељских компетенција у овом раду представљамо различите облике подршке и облике развијања партнерства из домена рада стручног сарадника и тимског рада са васпитачима и медицинским сестрама-васпитачима.

Први сусрет злата вредан - Преиспитивање компетенција у области рада са породицом (Поддршка деци и породици)

Приоритети су нам стављање фокуса на различите облике пружања подршке родитељима/старатељима од тренутка када се

дете упише у вртић, односно од припреме за полазак детета у вртић (транзиција из куће у јаслице). Први сусрет са породицама је најважнији и дешава се на родитељским састанцима на којима је тема едукација родитеља за разумевање овог догађаја на одговарајући начин. Циљ је да разумеју дететов полазак у вртић као очекивану кризу за дете, као и да је превазилажење кризе задатак за целу породицу. Родитеље упућујемо у то да разумеју да одвајање и полазак детета у јаслице има све карактеристике кризе за дете, која је њихова улога и који се све бенефити од њиховог учешћа и како могу пружити деци подршку током њиховог заједничког боравка првих дана у вртићу. Такође се том приликом упознају са могућим променама у понашању и функционисању деце, као и њиховим реакцијама на те промене. Користимо прилику да отворимо поље за темеље грађења односа поверења и експлицитно шаљемо поруку да смо заинтересовани, присутни, доступни и посвећени, како за ову (за њих нову) ситуацију, тако и генерално. Све наведено се представља кроз призму теорије афективне везаности и импликација теорије у пракси. Наредни ниво транзиције је прилика да продубљујемо однос са породицом. Прелазак деце из јаслица у млађе васпитне групе је повод да наставимо са подршком породицама - на родитељским састанцима сензибилишемо родитеље да и ову прекретницу разумеју као кризу у којој су неопходни учесници у процесу транзиције деце. Неретко смо наилазили на отпор код одређеног броја родитеља за овако осмишљену адаптацију на нове услове које децу очекују. То нам је била прилика да јачамо родитеље у разумевању дечијих потреба. Инсистирањем на њиховом активном укључивању у процес транзиције у млађе васпитне групе, доказујемо нашу посвећеност и оријентисаност на добробит детета. Овај изазов претварамо у јачање повезаности са родитељима која нам

у перспективи омогућује квалитетну сарадњу по свим могућим питањима. Осим родитељских састанака, градимо однос поверења и подршке и кроз индивидуалне разговоре. Повод за разговоре бивају учене потребе током праћења адаптације и рад са сваком породицом се планира и реализује уважавајући све њихове специфичности. Често се прилагођава сам процес (облик, трајање), некада се пружа подршка родитељима за разумевање понашања детета, начине на које може да се одговори на њих, а понекад се „само“ препознаје њихова потреба за емоционалном подршком у овој деликатној фази развоја. Упоредо се ради на сензибилизацији практичара како би се омогућио персонализован приступ сваком детету и родитељима.

Полазак у школу, а и новине у самом програму у години пред полазак у школу представљале су изазован моменат у развијању партнерства са родитељима. Сама припрема родитеља почиње још на претходно наведеним родитељским састанцима на ранијим узрастима (јаслице и млађе групе), а појачава се у старијим и групама у години пред полазак у школу на тематским родитељским састанцима „Подстицање ране писмености и компетенција за целоживотно учење“. Стицање увида у очекивања родитеља и давање потребних информација и подршке на овим тематским састанцима, као и организовање родитељских састанака са једном или више школа, у просторима школе или вртића јесу начини за превазилажење ових „криза“. Организовање фокус група и дискусија на поменуте теме у којима су учесници васпитачи, стручни сарадник вртића, стручни сарадници школа и учитељи, представљају важан корак у превазилажењу јаза између школе и вртића и неопходан сегмент у транзицији за сву децу. Фокус група јесте први корак, након чега следе заједничке активности васпитача, учитеља, деце и родитеља (промене у

простору учионица и просторија боравка, организовање и учешће у заједничким активностима, предлог да дечји портфолио буде важан део процеса тестирања у школи). Организовање родитељских састанака у простору школе, где се родитељима више група деце пред полазак у школу, „представи“ школа домаћин и бар још једна школа препознато је од стране практичара као важна подршка родитељима у стицању поверења у школу као институцију, а од непроцењивог је значаја за родитеље.

Стручни сарадници самостално, и заједно са васпитачима и медицинским сестрама-васпитачима раде са породицама најчешће и у оквиру рада тимова за пружање додатне подршке. У овом тимском раду нам је приоритет да се родитељи осете прихваћено, уважено и да су уверени да су њихове бриге и потребе препознате. Императив нам је да родитељи осете сигурност и поверење у нас и да буду сигурни да добро познајемо дете - како функционише, које су му јаке старане и шта треба заједнички да подстичемо. Искуства потврђују да је квалитет сарадње са родитељима један од предуслова за пружање квалитетне додатне подршке детету, уз сензитивност и респонсивност практичара. У раду у овим тимовима се често пружа подршка за родитељска емоционална стања - бриге, страхове, несигурности и практичне тешкоће у обезбеђивању додатне подршке или се одговара на недостатак знања о развоју детета овом узраста. Значајан ресурс су и остали чланови тимова (логопед, дефектолог, лични пратилац итд.). Једнако важно је и идентификовање деце којој је потребна додатна подршка што подразумева и даље рад са родитељима – размену значајних информација о развоју, грађење односа поверења у ком ће се даље заједнички радити на препознавању, планирању и пружању тимске подршке детету из свих доступних ресурса породице и локалне заједнице.

Уобичајена активност са родитељима јесте едуковање о узрасним карактеристикама деце и одговарајућим очекивањима у складу са тим. Заједнички се редефинишу васпитни стилови, поступци, како спрам узраста тако и спрам темперамента детета и осетљивости родитеља. Ово је, такође прилика за повезивање са родитељима јер доминира атмосфера прихватања, без критике и осуђивања. Тако ширимо поље нашег заједничког учења и деловања. Непланиране кризе у животу породице такође траже нашу интервенцију. Из искуства наводимо да су то често развод, губитак члана породице, као и друге дисфункционалности у породици које се рефлектују на дете. У овим ситуацијама се нарочито препознају ефекти нашег улагања у грађење и неговање квалитетних односа са родитељима јер су поводи за рад деликатни, тешки за породицу и овде инвестирамо сва наша знања и вештине.

„Бројке и слова“

Да бисмо добили повратне информације о видљивости подршке родитељима, спровели смо истраживање у ком је учествовало око 300 родитеља и 86 практичара. Резултати показују да нас 75 васпитача и медицинских сестара-васпитача препознају као особе од поверења, доступне и отворене за сарадњу. Што се тиче одговора кад им је највише значила подршка стручног сарадника наводе да су то свакодневне ситуације заједничког ангажовања, у процесу адаптације, у раду са децом којој се пружа подршка, код разумевања програма, у процесима транзиције, као подршка у индивидуалним разговорима са родитељима и на родитељским састанцима. Родитељи нас препознају као квалитетну подршку на родитељским састанцима, индивидуалним разговорима највише у домену очекивања од деце у складу са узрастом, као подршку развијању родитељских компетенција.

Највећи проценат родитеља нас препознаје као важне партнере и подршку.

„Ко брине о онима који брину“

У раду са родитељима користимо се знањима и вештинама стеченим у додатним едукацијама као што су знања из Системске породичне психотерапије, основе из неких других терапијских модалитета, вештине из области реедукације психомоторике, стечене вештине из програма у оквиру програма Подстицајно родитељство кроз игру, као и основним знањима из области психологије и педагогије. Неизоставна подршка нам је заједничко учење и размена. Делећи исти ентузијазам, охрабрујемо се, надограђујемо умења користећи једни друге као ресурсе. Овде је место да се промисли где стручни сарадник налази подршку и да ли се препознаје његов допринос.

„Питам се, питам“

Ауторитет и моћ-вишеперспективност улоге стручног сарадника, васпитача и медицинских сестара-васпитача

Питамо се и тражимо одговоре да ли као практичари имамо видљиву, али квалитетну улогу и колико сами можемо да утичемо на грађење сопственог ауторитета уопште, у времену у којем је пољуљано поверење у све државне институције и колико се квалитет система своди на добру вољу, знање, ауторитет појединца?

Ауторитет и стваралачка моћ свих нас изазивају нам осећај упитаности и потребу да се наша професија препознаје и вреднује у процесу грађења квалитета. Под ауторитетом мислили смо на ауторитет професије који је пољуљан у последњих неколико година, а разлози су вишеструко комплексни и на системском и на личном и професионалном нивоу. Кад кажемо „моћ“

мислимо на могућност деловања, стваралачку моћ, коришћење стечених знања, вештина, постојање континуитета у раду са породицом, већу системску повезаност важних институција које се брину о деци.

Инспирација, ентузијазам, енергија, педагошки оптимизам, креативност су димензије које се препознају као кључне у пакету са знањима и вештинама практичара из области педагогије, психологије, људских ресурса, комуникологије. Када имамо пасију, искуство, знање и посвећеност можемо се посветити раду са људима без бојазни да ћемо склизнути у демагогију. Непостојање јасних вредносних опредељења у нашем друштву повезано је са степеном социјалне (не) одговорности. Ипак, није једноставно објаснити понашање појединца којима недостаје емпатија. Неспремност за емпатичко разумевање емоција и потреба других људи повезано је са осећајем поверења. Успостављање осећаја поверења јесте најважнији предуслов, да би се пружила квалитетна подршка и подржао развој детета и породице у целости. Одсуство поверења једних у друге, најчешће је и повезано са одсуством поверења у себе. Поверење јесте категорија којом се чува ментално здравље, смањујући негативне ефекте реалности на личност појединца, а са друге стране пружа могућност за развој. Успостављање односа поверења представља важан део пута враћања „моћи“ професије, педагогије као науке и „исцељењу“ савремене породице- закључујемо, али се и питамо... Да ли се мења схватање снаге једне науке? Шта значи стваралачка моћ и како је користимо? Да ли је делимо, као лидерство?... Где станују одговори?

Литература:

¹Pavlovic-Breneselović, D.(2015) Gde stanuje kvalitet. Knjiga 2. Istarživanje sa decom prakse dečjeg vrtića. Beograd. Institut za pedagoška istraživanja, Filozofski fakultet Beograd

Pravilnik o osnovama predškolskog vaspitawa i obrazovanja-Osnove programa-Godine uzleta

(2018). Službeni glasnikRS-„prosvetni glasnik“ broj 16/2018Pravilnik o programu svih oblika rada stručnog saradnika u predškolskoj ustanovi (2021)

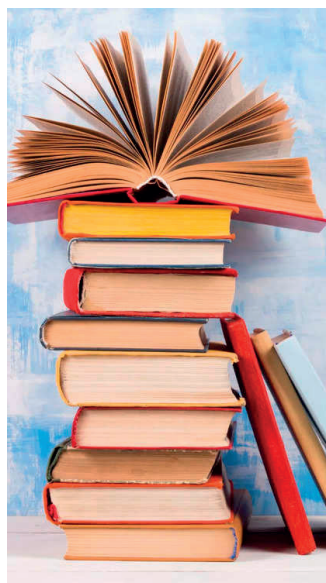
Službeni glasnik RS -„Prosvetni glasnik“ broj 6/2021

Pravilnik o standardima kompetencija za profesiju stručnog saradnika u predškolskoj ustanovi i njegovog profesionalnog razvoja (2021).

Službeni glasnikRS-„prosvetni glasnik“ broj 3/2021

Pravilnik o standardima kompetencija za profesiju vaspitača i njegovog profesionalnog razvoja

(2018). Službeni glasnikRS-„prosvetni glasnik“ broj 16/2018

¹ jglusica@gmail.com langovict@yahoo.com
kampelsandra@gmail.com

Даница Сикимић

Стручни сарадник педагог, породични саветник
ПУ „Наша радост“ Смедерево

ПОРОДИЧНИ КУТАК

Програмска понуда ПУ „Наша радост“ Смедерево од 2020. године допуњена је понудом намењеном родитељима и старатељима, корисницима услуга Установе. Реч је о програму **ПОРОДИЧНИ КУТАК** у оквиру којег стручни сарадници, породични саветници, пружају подршку јачању родитељских улога, превазилажењу тешкоћа и дилема у породичном функционисању.

Подршка родитељским компетенцијама у оквиру **ПОРОДИЧНОГ КУТКА** још један је начин у грађењу партнерства са породицама, корисницима услуга наше Установе. Родитељи имају могућност да у индивидуалним и групним сусретима са породичним саветницима размене о свим значајним питањима родитељства и да оснаже једну од најзахтевнијих улога, која се у актуелном контексту додатно усложњава.

Перспектива саветодавног рада у ПУ „Наша радост“ Смедерево заснива се на следећим поставкама:

- Рано детињство је период бројних прогресивних трансформација у физичким, менталним, когнитивним и социјално-емоционалним компетенцијама деце које се испољавају кроз

овладавање новим вештинама и способностима кроз односе и делање

- Рано детињство је такође и период када људска бића највише зависе од сигурних и респонзивних односа са другим људима и период посебне осетљивости на утицаје васпитног занемаривања и нарушених породичних односа
- У ситуацијама када нису задовољене базичне потребе, последице се осећају током читавог детињства али и у одраслом добу
- Док се рани развој одвија према универзалним општим принципима, контекст у ком се дете развија, његова искуства као и путеви развоја зависе од индивидуалних капацитета и потреба малог детета, пола, етничке и културне припадности, као и од економских, друштвених и културних околности у којима оно живи

Посебно је значајно истаћи да се саветодавни рад заснива на разумевању предшколске установе као „сигурне базе“, места заједничког живљења деце и одраслих, простор демократске, инклузивне и рефлексивне праксе, као заједнице која учи. Саветодавни рад у ПУ „Наша радост“ Смедерево заснива се на системском при-

ступу, повезујући све актере кроз сарадњу и комуникацију и обезбеђујући континуитет и одрживост предузетих активности.

Породица је примарни контекст за разумевање функционисања појединца у односима са другима и његовог понашања. У том смислу посебно се наглашава циркуларна каузалност, границе, правила и субсистеми.

Један од водећих принципа у саветодавном раду јесте уочавање и истицање снага у родитељским компетенцијама уз неговање мултиперспективног приступа.

Заинтересовани родитељи индивидуалне али и групне разговоре могу заказати преко васпитача или телефонским кон-

тактом. Разговори се обављају у простору објекта Сањалице, који је за ту сврху и опремљен. Динамика сусрета и размене са родитељима одвија се у договору са родитељима и старатељима.

Саветодавни рад обављају:

Милена Величковић, стручни сарадник педагог и породични саветник

Даница Сикимић, стручни сарадник педагог и породични саветник

Јасна Реџић, социјални радник и породични саветник

Наша деца рачунају на нас када су у питању две ствари: доследност и структура. Деци су потребни родитељи који кажу оно што мисле, мисле оно што кажу и ураде оно што кажу.

Барбара Колоросо

Начин на који причамо деци временом постаје њихов унутрашњи глас.

Пеги О Мара

Деца уче док се играју. А најважније од свега је то што се током игре деца уче како да уче.

Фред Доналдсон

Зоја Тешић, васпитач
 Председница Удружења
 васпитача Новог Сада
maslacak.vrtic@gmail.com
 063/560-658

ВРТИЋ „МАСЛАЧАК“ – ПРВИХ 50 ГОДИНА ПРВИ ЕКОЛОШКИ ВРТИЋ У СРБИЈИ

У априлу ове године васпитачи и деца вртића „Маслачак“ обележили су јубиларни 50. рођендан. Том приликом свечаности су присуствовали и бивши радници, као и челници Школске управе Нови Сад, те представници града Новог Сада, међу којима је и градоначелник Милан Ђурић.

Вртић „Маслачак“ је отворен у пролеће 1974. године и то под именом Народног фронта 42, по адреси на којој се налази. Прве године рад је био организован у 15 група са око 300 деце, док данас броји 25 група са 560 малишана. Током 50 година континуираног рада кроз вртић је прошло 24.500 деце. Васпитни кадар у почетку су чиниле неговатељице, васпитачице и медицинске сестре општег и педијатријског смера. Данас о деци брину високообразовани васпитачи, медицинске сестре-васпитачи, као и стручни сарадници различитих профила, међу којима су педагози, психолози, сестре за превентивно здравствену заштиту и помоћно-техничко особље. У вртићу се реализује програм на српском и мађарском језику.

Богату историју од пола века обележили су разни догађаји, прославе и манифестације, еколошки сусрети, пројекти, али као најзначајнија бележи се 1991. година, када су заједничким снагама деца, роди-

тељи и васпитачи спречили да на зеленој површини испред објекта никну бетонски зидови зграде. Та акција је покренула запослене на очување заштите животне средине и бриге о истој, као и жеље да се те вредности пренесе и на најмлађе. Утицај на развој еколошке свести од најранијег детињства чиме се директно омогућавају и стварају услови за квалитетнији живот довео је до тога да 22. априла 1992. године вртић буде проглашен за први еколошки вртић у Србији и тадашњој Југославији. За запослене је то био велики изазов и пут у непознато. Уз помоћ родитеља, установе и различитих институција запослени су добијали ветар у леђа, што је довело до тога да „Маслачак“ буде инспирација многим вртићима у Новом Саду али и шире како би се ангажовали и добили статус еколошких вртића. Сваке године, па све до 2018. на Светски дан екологије, 05. јуна, одржавали су се еколошки сусрети вртића где су вртићи презентовали своје годишње активности и размењивали искуства у раду. Од самог почетка у вртићу се неговала Био-башта којом смо деци приближавали свет биљака, инсеката и других животиња. У оквиру еколошких активности издвајамо Еко сликовницу издату 1996. године и еколошки алманах „Маслачци“ који је издат у два броја 2009. и 2012. године.

У оквиру вртића постојало је удружење „Зелени маслачак“ које је основала група родитеља. Удружење се ангажовало у проширивању еколошких активности, обезбеђујући контејнер за прикупљање хартије и контејнер за ПЕТ амбалажу. Нашим акцијама се прикључивала и шира локална заједница.

Припрема прославе 50 година постојања нашег вртића, била је изазов и подстицај за промену и даљи развој. Заједнички циљ, отвореност, уважавање традиције и прошлости у припреми обележавања рођендана вртића донео је многе промене. Трагањем за занимљивостима, важним догађајима и чињеницама о раду

вртића од оснивања до данас, ојачали смо односе, више ценили традиционалне вредности које смо негде потиснули. Успели смо да кроз призму некад и сад покренемо „Маслачков временлов“. Вртић је постао место живљења деце и одраслих које повезује педесетогодишње искуство. Оживели смо успомене на многе лепе тренутке које су запослени а и многи родитељи доживели као деца у нашем вртићу.

Све ово покренуло је нову енергију, сарадничке односе и понос што смо део баш овог вртића. Надамо се да ће се таква мотивисаност, енергија и оптимизам наставити и допринети унаређивању праксе и вртићке заједнице.

ДРЕВНЕ ПЕДАГОШКЕ ИДЕЈЕ (КАКО васПИТАМО ...???) (педагошке идеје-јуче, данас, сутра ...)

ЈАН АМОС КОМЕНСКИ (1592-1670) чешки педагог и хуманист

Коменски је поставио васпитни циљ који наглашава прилагођавање образовања детету и поштовање његових природних могућности.

Веровао је у огромну моћ васпитања, сматрајући да оно треба да буде усклађено с природом, како спољном, тако и природом самог детета. Сматрао је да васпитни закони морају бити засновани на природним законима, с обзиром на то да је човек део природе.

ЏОН ЛОК (1632-1704) био је енглески филозоф и педагог

Придавао је велики значај васпитачу, истичући да васпитач мора бити образован, интелигентан, учтив и наклоњен детету. У интелектуалном (умном) васпитању, он се фокусирао на практичне потребе, наглашавајући образовање које је прилагођено стварном животу.

www.predskolskaustanovastonogica.rs

Аутор:

Весна Станимировић

васпитач и директор ПУ „Стоногица“ Сремска Митровица

ЧУВАЈМО ПЛАНЕТУ – ПОТРЕБНА ЈЕ ПЧЕЛИ, ДЕТЕТУ И ЦВЕТУ

Пројекат посвећен Светском дану заштите животне средине

Кооперативност, односно сарадња у групном раду, живљењу, учењу и игри у вртићу има за циљ подстицање и развијање дечије маште и креативности, али и повезаности, подршке и припадности. Кроз кооперативне игре деца деца остварују чвршће и блискије везе са вршњацима и граде међусобно поверење, стварајући позитивну атмосферу.

Компетитивност, исказана у игри деце предшколског узраста, ствара слику уређеног света одрастања у којем сваки појединац има вољу да исказе своје потенцијале, своју креативност и своја знања. Оно што ћу, кроз овај рад истаћи је важност омогућавања прилика и услова за целоживотно учење, усавршавање и напредовање, али и за јачање поверења у себе и своје могућности и способности.

Стварање подстицајних услова у вртићу, важан је предуслов за омогућавање прилика за социјалне интеракције деце, које у развоју укупних потенцијала детета имају непроцењиву вредност. Оно на чега је ПУ „Стоногица“ веома поносна, као и сви запослени у њој, јесте, управо простор који обезбеђује горе наведене прилике. Простор се односи на екстеријер - двориште вртића, аутентичног назива „Немају све учионице четири зида“,

а организован је тако да омогућава слободно кретање деце са усмеравањем на комуникацију и интеракцију. Као практичарима, свима нам је јасно да минимално опремељен простор не може омогућити разноврсну дечију интеракцију, те с' тога, овим радом указујемо на многоструке предности богато уређеног простора са пажљивим и промишљеним избором материјала. Циљеви који се спонтано остварују свакодневним боравком деце у наведеном простору су: постављање хипотезе; истраживање; експериментисање; развијање независности и аутономије у учењу деце; богаћење отворене, проширене и вођене игре; развијање кооперативности и компетитивности кроз игру.

Водећи се циљевима подршке добробити детета, простор „Немају све учионице четири зида“ усмерен је на:

1. Подршку персоналној добробити;
2. Подршку делатној добробити;
3. Подршку социјалној добробити.

Детаљније о остварењу горе наведених циљева, а кроз развијање кооперативности и компетитивности, као и осталих потенцијала детета, приказано је у трећем делу овог рада.

Објашњења и опис примера из праксе

Двориште ПУ „Стоногица“ уређено је тако да, само на први поглед, указује поделу на три, односно на четири дела: прво, друго и треће/четврто двориште. Прво двориште је прилазно двориште којим се долази до главних врата установе. Бетонски део дворишта чини једна стаза, док је сав преостали простор прекривен травњаком. У њему се налази биотоп језера облика срца у којем су Кои шарани, вертикална башта, хоризонтална башта и заједнички надкривен простор, који се уређује у складу са годишњим добима или у складу са потребама реалног програма и тема пројеката, односно дечијих потреба и интересовања. Вертикална и хоризонтална башта омогућавају груписање деце на различите начине и заједничко учешће у ситуацијама делања: договор око тога ко сади, сеје, ко залива? Биотоп језера, такође пружа могућност да деца раде заједно и да сарађују: договор око тога ко води рачуна о томе да ли има довољно хране за рибе, ко их храни, ко обавештава домара о потреби куповине хране и/или чишћења језера? Заједнички простор је приступачан свој деци. У њему се налази удобан намештај за децу и одрасле, а метријали који су у њему пружају прилике да се ствари раде на различите начине, док декорације

и средства илуструју и одговарају разним врстама различитости, те на такав начин, оспоравају предрасуде и стереотипе.

Друго двориште опремљено је различитим справама и просторним целинама обликујући контекст предшколске установе, њену културу и структуру. У њему се, такође, налази једна хоризонтална башта, чији се садржај мења у зависности од годишњих доба у смислу услова раста биљака и дечијих интересовања. Некада је у њој лековито биље, некада поврће, али најчешће чајно биље. Овај простор обилује високим и ниским дрвећем лешника, пауловније, стабала шљиве, јабуке и јасена. Управо, богатство зеленила даје хладовину која омогућава дужи боравак на свежем ваздуху и током топлих летњих дана. Фиксиране справе израђене су од дрвета багрема старог преко 100 година, обликоване ручно у скулптуре медведа, змаја и крокодила и офарбане су природним еколошким бојама. Савршено се уклапају у амбијент који подсећа на део шуме, саване или џунгле. Зидови дела вртића који је изложен овом дворишту, осликани су управо сегментима наведених природних станишта.

У овом делу налазе се три сталне просторне целине: дневна соба са кухињом „Мој дом“, простор са алатом и аутомобилом напарљеним од старих гума „Моја радионица“ и простором за додатно бављење баштенским животно-практичним ситуацијама „Моја башта“.

Слободни делови дворишта су они делови у које се са лакоћом постављају друге просторне целине, које се мењају и усклађују са реалним програмом. Овај део дворишта усклађен је са Правилником о безбедности дечијих игралишта („Службени гласник РС“, број 41 од 11. јуна 2019.) и након детаљне

провере о усаглашености и безбедности, коју је извршио Институт за безбедност и превентивни инжењеринг, Именовано тело И031, установа поседује Сертификат за безбедност. Прво и друго двориште повезани су уским простором који подсећа на тунел, те су зидови тунела осликани возовима и осветљени попут правог тунела. Ово двориште нуди неколико места за осаму на начин којег изаберу деца: потпуна осама која омогућава неометани одмор или осама која омогућава да се дете неометано бави неком од изабраних активно-

сти. Деца лако могу да реорганизују и да уређују простор и материјале, што омогућава стварање услова за активности у пару или у малим групама. Оснажени овом могућности деца уче једна од других како да деле, како да учествују у реципрочним интеракцијама (давању, примању, чекању на ред), како да разумеју и узимају у обзир

потребе и очекивања других и уважавају туђе мишљење, како да контролишу властите импулсе и разрешавају конфликте.

Просторна целина „Мој дом“ је део

опремљен реалним предметима и материјалима и садржи: подне и висеће кухињске елементе, сто и столове, ормаре и полице, тепих, цвеће, реалне судове и сл. Остварујући интеракције симболичким играма деца преиспитују властити идентитет, уочавају снаге и слабости код себе и других, преузимају нове улоге и одговорности, стичу искуство различитих улога, што умногоме подстиче развој кооперативности кроз игру. Исте услове омогућавају и остале просторне целине, док справе и реквизити који су преносиви и подложни

мењању у сврху игре, пружају деци различите могућности мењања улога: од улоге вође до следбеника и посматрача, а то нас уверава у значај подстицања развоја компетитивности кроз игру. Деца неоматано и ненападно стичу искуства опробавања и преузимања ризика, прављења грешака и суочавања са њима.

Треће двориште се визуелно складно надовезује на друго, правећи само привидне границе у облику прозирне оградe. Иако, уређено сасвим другачије, најпре буди мисао за пружањем разноликих активности, оно је, заправо, наставак и допуна отвореног простора за различите игре, истраживања и активности. У њему се, такође налазе баште, али и кућице за птице и Хотел за инсекте.

Оно што чини велики део аутономије ПУ „Стоногица“ у односу на друге вртиће је кућа на дрвету која је њен најсавршенији део. Кућа је великих димензија, у основи троугластог облика. Састоји се од дела приземља и дела спрата са великом ограђеном терасом. У приземљу се налази удобан и комфоран намештај за децу и одрасле, који од раног пролећа до касне јесени подсећа на дом и породичне услове живљења. Отвори у виду прозора, са којих се пружају завесе, окренути су према бари, природном површином подземних вода слива реке Дунав. На попречним доњим даскама прозора налазе се жандињере са цвећем, али и декорације које подстичу развој естетског мишљења деце. Приземље је испуњено реалним кућним предметима: столњацима на столовима, јастучићима на гарнитурима, фотелама, посуђем, украсима и декорацијама, сликама, те целокупна слика одаје подстицајан простор у којем је атмосфера лепа, позитивна и оплемењујућа. Овај простор има различите намене: игра, учење, истраживање. Ту су развијани многи пројекти, а један од њих, под називом „Таван сећања“ одлико-

ван је Признањем за најкреативнији сценарио срећног учења, односно учења уз пуну партиципацију деце.

Горњи део куће на дрвету, до којег се пење безбедним мердевинама, састоји се из затвореног дела са вратима и прозором и отвореног терасног дела. Спрат куће на дрвету је у крошњама три тополе које су темељ ове целине. Овај простор покреће на истраживање и сами материјали и средства који се у њему налазе су у тој функцији: двогледи, телескопи, бележнице, библиотека са часописима, књигама и енциклопедијама барског биљног и животињског света. Горња тераса окренута је према бари, па тако омогућава другачији поглед и перспективу у односу на посматрање са нивоа земље.

На овом месту вршњачка заједница има много добробити, јер деца индивидуално: истражују своје теорије о свету, изграђују свест о постојању других перспектива, развијају дискусије и дијалог, уче да користе

аргументацију и да преговарају, уче да постављају хипотезе и да развијају заједничке идеје. Оно што је од посебног значаја, а што води ка развоју компетитивности јесте што је деци пружен услов за превазилажење датости и за генерисање нових питања, за преиспитивање идеја, мишљења и становишта. Овде ћете видети дете како седи уз микроскоп ангажовано самосталним и самоиницијативним делањем, дете са лупом, хербаријумом, храном за птице, ашовом, кантицом за заливање, али и дете на љуљашци, дете са глистама у рукама, дете са мапом које је у потрази за скривеним предметом. Овде можете чути: цвркуте различитих барских птица станарица, оглашавање доласка птица селица, клепет кљуна роде, звук који стварају крила лабу да при полетању или слетању ударајући у површину воде, крeket жаба, зујање инсеката. Овде ћете видети простор за читање, прилику за писање, могућност за драмске и/или луткарске представе, као и низ других активности које можете да осмислите.

Такозвано треће двориште, „наслања се“ на обале поменуте баре. Прозирна ограда удаљена је свега два метра од водене површине, која се налази положајем целом својом величином наспрам положаја установе. Зато често кажемо да је бара наше четврто двориште. Активности које реализујемо на овом простору су: чишћење и уређење обала баре, постављање канти за смеће на мапираним местима, пражњење канти за смеће, постављање порука са еколошким садржајем о значају заштите и очувања животне средине, брига о лабудовима који остају у овом станишту и током зиме, те многе друге, које некада и превазилазе наше могућности. Користећи се овим околностима, деци се пружају прилике да уче залагањем у заједници, уз потпуну партиципацију мишљења, предлога и делања. Кроз такав вид учења деца ангажују многа чула, мењају перспективе и изнова, превазилазе датости. На овом месту

њихово живљење и делање преплиће се са живљењем и делањем деце и одраслих који чине локалну заједницу и који нису у директној вези са установом. Компетитивност је овде наглашена више него у претходним примерима и подједнако се односи и на дечију и на компетитивност одраслих. Предности деце у односу на друге су многоструке, јер немају сви прилике за учењем потпуним делањем и укључивањем свих чула, одлука и предлога на начин који је у потпуном складу са природом.

Објашњење „тока процеса“ и личне опсервације о примењеном примеру

На основу претходних описа примера из праксе јасно се види да је двориште вртића „Немају све учионице четири зида“ опремљено и осмишљено тако да је усмерено на дугорочне циљеве, а не на краткорочне исходе постигнућа. Дугорочни циљеви и исходи су базичне компетенције успешног људског функционисања, развоја и учења и обезбеђеним условима од стране одраслих, деца развијају способност саморегулације, симболичко изражавања, социјалну и емоционалну компетентност, позитиван идентитет. Такође, јасно је видљив интегрисан приступ учењу и развоју, јер је добробит деце од боравка у описаном простору заснован на повезаном искуству онога што дете чини и доживљава у ситуацијама које су му смислене и које повезује смисао.

Овакав концепт у потпуности примењује Основе програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“, по којем наша установа остварује васпитно-образовни рад од 2019.године. Водећи се општим циљевима Основа програма, физички простор ентеријера установе омогућава и подстиче на то да сва деца имају једнаке могућности за учење и развој, да учешћем у активностима, учењу и игри сва деца имају прилике да буду срећна, да се осећају задовољно, остварено и

прихваћено и да граде односе поверења и уважавања, блискости и пријатељства. То нас доводи до развијања кооперативности кроз игру деце предшколског узраста, али и кроз учење и делање, живљење и односе са вршњацима, васпитачима, породицама или другим одраслима из локалне заједнице. Развијање компетитивности деце блиско се ослања на развијање диспозиције за целоживотно учење као што су отвореност, радозналост, отпорност, рефлексивност, истрајност, поверење у себе као способног и позитиван лични и социјални идентитет.

Када размишљамо о подршци васпитача у игри која развија кооперативност и компетитивност, сагледавање приступа можемо поделити тако што ћемо се усмерити на подршку у отвореној, проширеној и вођеној игри. У отвореној игри, која је креирана према сопственој иницијативи игровног плана и правила од стране деце, васпитач подржава развијање кооперативности и компетитивности кроз континуирано обезбеђивање различитих погодних материјала, просторних целина, организовање простора и давања довољног временског оквира за трајање игре. У проширеној игри васпитач је активни актер у игрању и улази у одређену улогу којом подржава започете активности. Тада он предлаже алтернативе и нове улоге за децу којима се игра наставља или продубљује, а све у циљу даљег развијања кооперативности и компетитивности. Проналаском додатног материјала и проширивањем сценарија игре и предлагањем креативних улога, васпитач је креатор и ситуација за развој и других потенцијала детета. Кроз вођену игру у којој васпитач иницира, учествује и усмерава игру, при чему се договара са децом, али и пази да не наруши игровни образац, долази до подстицања развијања добровољности, имагинације, изазова, експериментисања, креативности и динамичности. „Немају све учионице четири

зида“ је простор, који сам по себи, разноликошћу садржаја и могућности, позива на игру, на откривања, истраживања, покрет, мисаоне процесе, закључивања, идеје, што је околност која непосредно утиче на развој кооперативности и компетитивности код деце предшколског узраста.

+

При уводним разматрањима напоменуто је да је физичко окружење дворишта у складу са подршком добробити детета. Односи, који проистичу из физичког окружења и којима се истовремено обликује физичко окружење, чине непосредну средину за учење која омогућава остваривање подршке персоналној, делатној и социјалној добробити детета.

Персонална подршка добробити детету је вишеструка и усмерена је на: развијање свести и бриге о себи; развијање моторичких способности и вештина чулне остелјивости; развијање саморегулације као унутрашње контроле, способности одлагања жеље, прихватања захтева и налажење алтернатива; развијање идентитета и психолошке самосталности.

Делатна подршка добробити детету развија рефлексивност и самодирекције као основе учења и диспозиције за учење као што су истрајност, радозналост, иницијатива, креативност, отвореност за сарадњу, одговорност.

На крају, подршком социјалној добробити детету развијамо социјалне компетентности као способности емоционалног везивања и емпатичности, успешне социјалне комуникације и кооперативности, али и моралне вредности и норме и способности моралног расуђивања, правичности и уважавања разлика.

Физички простор, уређен тако да у полазној основи осмишљавања буде вођен управо остваривању подршке добробити, на послетку и у процесу остваривања реалног програма он директно утиче на ра-

вијање кооперативности и компетитивности кроз игру, делање, учење и живљење деце.

„Ако идем са два човека, сваки од њих ће ми послужити као учитељ. Изабраћу добре ствари од једног и имитирати их, и лоше ствари од другог и исправити их код себе.“ – Конфучије

Претходни текст је написан као увод у опис релаизације активности за потребе Пројекта „Чувајмо планету – потребна је пчели, детету и свету“, како би се видео континуитет оспособљавања деце на увиђање значаја заштите животне средине за сва жива бића, као и на значај и могућност личног доприноса у заштити планете. Управо кроз коперативност и компетитивност међу децом, могуће је остварити све циљеве који се односе на заштиту планете.

Предшколска установа „Стоногица“ је развила аутономију која се односи на свакодневно стицање знања о значају заштите животне средине и она је дуги низ година и начин живљења у вртићу, не само деце

и запослених, него и породица које се на спонтан начин укључују у живот и рад вртића. На тај начин развијамо способности за одговоран живот у природи и љубав према природи кроз заједнички рад деце и одраслих.

Следеће фотографије илуструју конкретне задатке Пројекта „Чувајмо планету – потребна је пчели, детету и цвету“.

Чишћење смећа и утицај на друге:

Очишћена обала оближње баре и постављене поруке са еколошким садржајима, како би се даље развијала свест о чишћењу и очувању животне средине и онима који нису посредни учесници васпитно-образовног рада, него део локалне заједнице:

Ове активности се понављају неколико пута током радне/школске године, кроз све вртићке групе

Јадранка Спасић,

председним Савеза удружења медицинскох сестара ПУ Србије

ЗАЈЕДНО У РАЗЛИЧИТОСТИМА -ВАСПИТАЊЕМ ЗА НЕНАСИЉЕ И ТОЛЕРАНЦИЈУ-УЛОГА И ЗАДАЦИ МЕДИЦИНСКЕ СЕСТРЕ У ВРТИЋУ

Имајући у виду да медицинске сестре у области превентивне здравствене заштите и неге припада ресору просвете а поседују лиценцу Коморе медицинских сестара и да ради по посебним правилницима и стручно методолошким упутствима које заједнички припремају Министарство просвете и Министарство здравља, обављају веома сложене здравствене процедуре као једини здравствени радник у вртићу уз специфичност да у предшколској установи немамо пацијенте већ децу којима се по закону обезбеђује нега и васпитно образовни рад, превентивно здравствена заштита и исхрана.

Медицинске сестре су једини здравствени радници у објектима са великом одговорношћу за процену и прву интервенцију како код указивања прве помоћи, тако и до које мере се интервенише.

Савремени приступ и поштовање законских оквира да свако дете има право да борави у групи вршњака, уз акценат на спровођење принципа социјалне инклузије где се велики број деце укључује у вршњачким групама, са све већим бројем деце са хроничним незаразним болестима које изискују апликовање терапије, деце са инвалидитетом, често са вишеструким оштећењима и компликованим дијагнозама.

Медицинске сестре требају бити обучене и веште у складу са најновијим ме-

дицинским појимањима указивања прве помоћи које захтевају стално стручно усавршавање и спремност да сестра буде равноправни део различитих Тимова ПУ

Целовито сагледавање васпитања и образовања као повезаног јединственог и неодвојивог процеса бриге, неге, превентивне здравствене заштите, образовања и васпитања који су utkани у сваки сегмент заједничког живљења деце и одраслих у вртићу, јер то је једно је од основних начела ПВО,

Струковно удружење посвећено ради на осмишљавању различитих врста обука и мануелних тренинга како би обучили мед.сестре да самостално или као део тима установе раде на јачању професионалних капацитета за рано препознавање поремећаја код деце на раном узрасту, како би се сваком детету и њихоим породицама пружила адекватна подршка и подстицао оптимални развој, да се обучавају и укључују у међусекторску сарадњу, препознају и користе инструменте ране интервенције за децу на раном узрасту и значају првих 1000 дана.

Теоријска сазнања и практичне вештине се заснивају на најсавременијим светским, националним и интерним Водичима добре хигијенске праксе.

Весна Нушић, васпитач

самостални педагошки саветник

Предшколска установа „Наше дете“, Врање

ЈЕДАН ДАН У ВРТИЋУ- ПОДРЖАВАЊЕ И УВАЖАВАЊЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ И ИСТРАЖИВАЊА У ВРТИЋУ И ВАН ЊЕГА

Стручни скуп - Сусретања васпитача под називом **ЈЕДАН ДАН У ВРТИЋУ „ПОДРЖАВАЊЕ И УВАЖАВАЊЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ И ИСТРАЖИВАЊА У ВРТИЋУ И ВАН ЊЕГА“** одржан је у Врњачкој Бањи - 11-13.10.2024.год.

Циљ сусрета је био : **Подршка грађењу рефлексивне праксе кроз оснаживање практичара за подржавање и уважавање дечје игре у вртићу и ван њега.**

У петак 11.10.2024.год., скуп и пленарни део конференције је отворила **председница Управног одбора Савеза удружења васпитача Србије Слободанка Радосављевић.**

Биљана Којовић-представник МП, координатор компоненте 2 пројекта инклузивно ПВО је говорила на тему „*Резултати подршке унапређивању квалитета кроз пројекат Инклузивно предшколско*

васпитање и образовање кључни налази и Финалне студије о снимању квалитета рада ПУ“.

Тим предшколске установе „Нада Наумовић“ из Крагујевца представио је рад на тему „*Заједништво у кризним ситуацијама“*

Весна Нушић, члан Програмског одбора представила је зборник уз презентацију „*Један дан у вртићу из перспективе деце“*

Марина Гвозденовић, подпредседник Савеза удружења васпитача Србије представила је програмске активности скупа.

Након првог дела пленума, у пет сесија су приказане по две презентације са дискусијом.

Ово је била прилика да учесници тумаче и разумеју нову програмску концепцију, на основу анализе аутентичних ситуација. Кроз примере из властите праксе васпитачи у свим сесијама су препознали аутентичне ситуације као полазишта за развијање реалног програма. Ове ситуације су препознате као полазиште за игру и истраживање, и у одређеној мери видљиво уважавање дечје иницијативе као и стратегије васпитача. Видљиво је заједништво деце и одраслих, као и грађење подстицајних и подржавајућих односа. Заједнички закључак са радионица јесте да се у циљу подршке развоју рефлексивне праксе може више радити на препознавању и сагледавању дечјих развијајућих компетенција у приказу праксе као и стратегија васпитача у развијању реалног програма. Посебно подстицајни су били примери развијања програма у заједништву деце и одраслих уз учешће породице и локалне заједнице.

Током другог дана рад се одвијао у 5 сесија. Након приказа по два примера праксе за учење, уследила је дискусија.

Приказани радови представљају примере тренутне праксе у различитим срединама, а њихова анализа омогућава сагледавање, саморефлексију и рефлексију. Видео записи и фотографије представљају значајан вид педагошке документације, практичарима су омогућили да сагледају, преиспитују кроз саморефлексију и рефлексију, вреднују и унапређују своју праксу у циљу квалитетнијег развијања реалног програма. Кроз видео приказе, излагања и рефлексију у заједништву стекли су се увиди о могућем правцу унапређивања праксе.

Након тога је одржана радионица „Размењујемо, делимо искуства и промишљамо заједно о пракси“.

Учесници су се у односу на приказане радове и своју праксу, бавили питањима:

- Како и на који начин подржавамо дечју игру
- На који начин препознајемо и подржавамо дечје развијајуће компетенције
- Наведите примере у којима је видљиво грађење подстицајних и подржавајућих односа
- Стратегије васпитача у подржавању и проширивању дечје игре

Рад у групама подстиче процес учења и оснаживања практичара, који су мотивисани, оснажени и отворени да искажу своје дилеме, буду самокритични, критички пријатељи, да уважавају једни друге. Посебно значајан увид се односи на испреплетаност препознавања и подржавања дечјих компетенција, позиције и стратегија васпитача за уважавање и подржавање дечје игре.

Практичари су схватили значај дечје игре као стваралачког потенцијала у акцији. Препознаје се инспиративни простори, структурирана физичка средина која подстиче децу на игру и истраживање уз богату понуду структурираног и неструктурираног материјала. У одрешеној мери је видљива улога васпитача као партнера у игри као и мотивисаност родитеља да буду активни учесници.

У неким презентацијама је видео запис прати музика те се не чују коментари и укљученост деце, недостаје перспектива детета. Препорука је да када се снима видео запис да се чују аутентични звуци средине и искази деце.

Треба направити разлику између посете локалној заједници и плански осмишљеног истраживања уз консултовање са децом.

Обратити пажњу на терминологију која се користи и у васпитно образовном процесу и при презентовању рада. Подстицати децу да буду активни учесници, да предлажу, да се договарају, преговарају са вршњацима и одраслима у вртићу и ван њега.

Пожељно је размишљати о фокусу угла гледања, уважити перспективу детета, консултовати децу како доживљавају један дан у вртићу, шта је њима значајно, упечатљиво, занимљиво и како би они представили један дан у вртићу одраслима.

Препознаје се улога васпитача као ангажованог и активног у спровођењу и реализације програмске концепције.

У другом делу пленума обратио нам се **др Милан Пашић**, помоћник Министра просвете, оворио је о „Закључцима трећег конгреса стручних радника предшколских установа Србије- СРПУС -„Подршка добробити детета – одговорност целокупног друштва“.

На скупу је био и **Иван Савић** помоћник директора ЗУОВ. Затим је **Нела Дујић**, члан програмског одбора и члан управног одбора Савеза представила идеју - тима ПРАСКОЗОРЦИ - нови начин хоризонтал-

не размене васпитач-васпитачу (слободна хоризонтална размена мисли и искустава компетентних практичара са компетентним практичарима из области предшколског васпитања и образовања)

Марија Шћепановић, члан савета Савеза, председник програмског одбора Савеза је представила часопис ПРАСКОЗОРЈЕ, промоција предшколског васпитања и образовања и професионалног деловања практичара.

Уследило је представљање дечјег села РАДОСНИЦА по идеји Савеза удружења васпитача Србије, **Марија Старчевић**, директор предшколске установе „Дечје царство“ Велика Плана, члан програмског одбора Савеза.

О перформансу -ПУТ ЗАЈЕДНИШТВА- ПЛОД УЗВИШЕНИХ ТРЕНУТАКА, говорила је **Гордана Лазаревић**, члан Програмског одбора.

Квалитет који је обележио овај стручни скуп се односи на оснаживање практича-

ра, да пример за учење не сагледавају само кроз призму добре идеје у приказаном материјалу, већ кроз анализу и сагледавање кључних момената који се кроз праксу потврђују у теорији и доприносе разумевању и унапређењу праксе.

Марија Старчевић, директор ПУ „Дечје царство“ Велика Плана
Драгана Хаџи-Ристић, директор ПУ „Радост“, Врњачка Бања
 Супервизори

ПОДРЖАВАЊЕ И УВАЖАВАЊЕ ДЕЧИЈЕ ИГРЕ И ИСТРАЖИВАЊА У ВРТИЋУ И ВАН ЊЕГА

Током ова три дана дружења и размене искустава васпитача једна реч је изронила као као делфин из океана – ЗАЈЕДНИШТВО!

Са сесија, којима смо присуствовали, из презентација, из говора свих који су се обраћали и целог овог скупа, над нама је све време лебдело и носило нас то ЗАЈЕДНИШТВО!

Квалитет приказаних радова је у видљивости процесуалности у истраживању, смисаоним и аутентичним ситуацијама које се користе као прилика за истраживање. Васпитачи излазе из зоне комфора, суочавају се и промишљају како да превазиђу изазове.

У већини радова се јасно препознаје: кооперативност, иновативност, креативност, уважавање, сарадња, толеранција а изнад свега, партнерство.

Уочљиво је вршњачко и међугенерациско учење. Васпитачи су унапредили сегмент локалне заједнице као места за игру, истраживање и учење. У локалној заједници се теме/пројекти покрећу и развијају. Уочљив је повратак природи као неисцрпном ресурсу за истраживање и израћање.

У свим радовима се примећује да је димензуја сарадње са породицом у великом успону. Родитељи су постали равноправни партнери који нам помажу у реализацији и унапређивању реалног програма. И на тој димензији програма треба радити и даље.

Већина вртића одише климом тоpline, добродошлице, пријатне атмосфере, позивају на истраживање и игру јер је понуђено мноштво матерјала. У вртићима сада деца бирају простор у коме желе да бораве, да тај простор и мењају. Али и тај сегмен треба и даље развијати и обогаћивати.

Кроз презентоване примере животно-практичних ситуација, уочава се заједништво деце, њихово задовољство, оснаженост, активни су учесници, врше одабир игре и начин учествовања у игри, брину о хигијени, биљкама, животињама и природи уопште. Таквим приступом, ми им помажемо да развијају позитивну слику о себи.

ПРЕПОРУКЕ

Наш посао супервизора не би био комплетан и одговорно одрађен када не би смо дале смернице и препоруке за неке од следећих сусрета. А те препоруке су изрониле управо из приказаних презентација и од самих васпитача који су једни другима најбољи критички пријатељи.

Презентовати радове који у животно-практичним ситуацијама показују следеће:

- потребе детета у смислу задовољства или незадовољства током и након истраживања, експериментисања, сарадње, уређења и друго, посебно у емотивном смислу; забележити тај евалуациони део са децом,

- димензије инклузије и различитости требало би да буду видљивије,

- процесе транзиције из јаслица у вртићке групе и из вртића у основну школу,

- колико су сами васпитачи напредовали у дигиталним компетенцијама,

- презентације са израњајућим темама/ пројектима да би се показао тај израњајући карактер програма.

Можемо приметити да су и ови сусрети покази спремност и храброст васпитача да уче и стражују. Да се не плаше промена и иновација. Да су спремни да јачају своје

компетенције практичара. Да граде заједништво. Да једни другима буду критички пријатељи. А све у циљу развијања реалног програма, а на задовољство и деце и себе.

Закључак је да су васпитачи направили искорак ка развијању реалног програма. И да ће сваки следећи сусрети и презентације бити све квалитетнији и садржајнији јер граде и развијају заједницу учења, истичу свој професионализам, а све кроз Савез удружења васпитача Србије!

Све честитке организатору!

Нела Дујић

педагошки саветник, мастер васпитач,
ПУ „Полетарац“ Оџаци

„ОДВАЖИ СЕ, ОСНАЖИ СЕ И ПОКРЕНИ, ИСКУСТВА РАЗМЕНИ!“

ПРАСКОЗОРЦИ - васпитачи који покрећу:

- идеју освешћивања сопствених снага,
- препознавање сопствених вредности
- слободна хоризонтална размена мисли и искустава
- компетентни практичари са компетентним практичарима из области предшколског васпитања и образовања
- носиоци више стваралачких акција везаних за афирмацију професије васпитач и предшколске делатности.

Дефинисање стандарда компетенција васпитача заснива се на принципима пво који су дати у Закону о предшколском васпитању и образовању, и то су:

ДОСТУПНОСТ = право и доступност свих облика предшколског васпитања и образовања, без икакве дискриминације

ДЕМОКРАТИЧНОСТ- уважавање потреба и права деце и породице (мишљење, активно учешће, одлучивање и преузимање одговорности

ОТВОРЕНОСТ- грађење односа са породицом, локалном самоуправом и широм друштвеном заједницом

АУТЕНТИЧНОСТ –целовит приступ развоју детета (уважавање посебности,..)

РАЗВОЈНОСТ – континуирано унапређивање кроз вредновање и самовредновање

Компетентан ?

Правилник о стандардима компетенција васпитача и његовог професионалног развоја; 2018 *Ø*Бити компетентан је више од збира појединачних компетенција као низа издвојених вештина и знања о нечему што појединац мора да поседује да би успешно обављао одређене задатке. *Ø*Компетентан васпитач је професионалан у свом раду, што подразумева аутономно и одговорно деловање у складу са етичком природом праксе васпитача и комплексном, динамичном и контекстуално условљеном праксом васпитања. *Ø*Компетентност васпитача се заснива на креативној примени и преиспитивању стручних знања, умења и вредности у променљивом друштвеном и васпитном контексту. *Ø*Развијање компетентности је процес за који није одговоран само васпитач, већ захтева системски приступ којим се такав процес подржава.

(Правилник о стандардима компетенција васпитача и његовог професионалног развоја; 2018)

Компетентност васпитача одређена кроз три подручја:

- 1) *непосредни рад са децом;*
- 2) *развијање сарадње и заједнице учења;*
- 3) *развијање професионалне праксе.*

Свако подручје је конкретизовано је кроз више компетенција које су дате у димензијама знања, умења (знања да се нешто ради) и вредности.

Стављен је акценат на етичку природу праксе васпитача која је суштински заснована на вредностима и рефлексивном преиспитивању знања.

Сваки васпитачи/ца, практичар запослен у предшколству оставља свој лични печат дубоко у пракси. Гради своју праксу, верујући да даје свој максимум и најбољи део себе.

Како је на терену?

- Неки практичари нису оснажени да деле своју праксу јер немају поверења (не желе да им други “украду” идеју за активност),
- Нису довољно сигурни у себе (не желе да изнесу своје мишљење, ставове, идеје да им неко не би пољуљао самопоуздање својим коментарима),
- Код неких је присутан страх од грешке (плаше да неће имати одговор на постављено питање, па вешто избегавају размену),
- Неки су у дилеми да ли правилно формулишу питања,
- Неки се још увек осећају сигурно у зони комфора (нису спремни да прихвате промене)

ПУТУЈУЋИ ПРАСКОЗОРЦИ

Желе да укажу на важност преношења порука на јасан и ефикасан начин, на важност вештине постављања питања и пружања повратне информације – на међусобно разумевање, на добре односе и добру комуникацију. Акценат је на одважности, оснаживању и покретању практичара за учешће у развијању рефлексивне праксе у свом окружењу кроз сарадњу, размену и повезивање са практичарима из других установа.

Тим – ПУТУЈУЋИ ПРАСКОЗОРЦИ ће промовисати идеју на конференцијама како би мотивисали практичаре да размене увиде, дилеме, недоумице, искуства на округлом столу које ће организовати Савез удружења васпитача Србије. Трајање од 2 до 3 сата

Подела потврда и начин организације:

-Удружења праве списак питања својих чланова и достављају их Савезу Удружења дају предлоге и

Савет сачињава списак компетентних васпитача и стр сарадника и систематизује питања

Циљ оваквог начина размене је:

- оснаживање практичара да јасно, слободно и разумљиво изразе своје мисли, идеје, дилеме и ставове;
- оснаживање за јавни наступ и грађење самопоуздања
- подстицање васпитача да циљано и плански преиспитују сопствено деловање (и уверења на којима се то деловање заснива),
- Оснаживање рефлексивних практичара да уче из сопствене праксе и размењују стечена искуства управо на оваквим сусретањима и скуповима

„Не радити на себи значи не дати прилику другима да упознају бољу верзију нас, а то би било штета.”

Matthias Varga von Kibed

Марија Старчевић

дипломирани педагог,
директор ПУ „Дечје царство“ Велика Плана
члан програмског одбора Савеза

“Деци треба слобода и време за игру. Игра није луксуз. Игра је неопходна.”

Кеј Редфилд Џејмисон

Представљање

„ВРЕДНОСТИ И ПОЛАЗНЕ ПРОГРАМСКЕ ОСНОВЕ“ ДЕЧЈЕГ СЕЛА “РАДОСНИЦА”

(по идеји Савеза удружења васпитача Србије)

Дечје село у оквиру Етно села «Моравски конаци» Велика Плана. Почело се од идеје председнице Савеза, која истински верује у капацитете предшколског дитета и подржава практичаре.

Вера у предшколско васпитање и образовање које је усклађено са животном средином, вера у васпитање и образовање деце “за” и “у” суживоту са природом.

Замишљено као организован систем окупљања деце и васпитача у сигурном окружењу за истраживање и игре у природи.

Комплекс дечјег села састоји се од 10 наменски грађених кућица материјала (100 м²) саграђених од природних материјала, игралишта, летње позорнице, настрешнице са засторима преко 150 м², баште, трпезарије са кухињом..

Кроз село пролази пут који ће бити повезан са различитим пешачким стазама. Деца ће бити активни учесници у заједници друге деце и одраслих. Програм активности Дечјег села реализоваће васпитачи делегирани испред Савеза удружења васпитача Србије

Програм ДЕЧЈЕГ СЕЛА састоји се из неколико сегмената: игре и истраживања на отвореном, рекреације, креативног стваралаштва, упознавања са природом и начином живота у природној средини у непосредном контакту са биљкама и животињама.

Фокус ће бити на заједничком истраживању деце и васпитача као и заједничкој игри са природним материјалима.

Општи циљеви

Подржати васпитаче да унапређују праксу кроз активности за игру у природи путем рефлексije у заједништву са другим актерима васпитно - образовног процеса.

Грађење односа заједништва (деца, родитељи, васпитачи, локална заједница

Специфични циљеви

Упознати децу са значајем и врстама игара у природи и са предностима и потребном обзиривошћу .

Подржати васпитаче да препознају дете као компетентно биће које активно учествује у свом учењу и развоју

Овладавање разним техникама обраде и обликовања природних материјала.

Упознавање са карактеристикама појединих природних материјала, начинима и могућностима њиховог коришћења Подстицање на размену искустава, знања и умења васпитача.

Стварање прилика за развијање вршњачке заједнице и заједнице деце и одраслих; пружање подршке смисленом учењу, игри која подстиче односе, сарадњу, истраживање, стваралаштво;

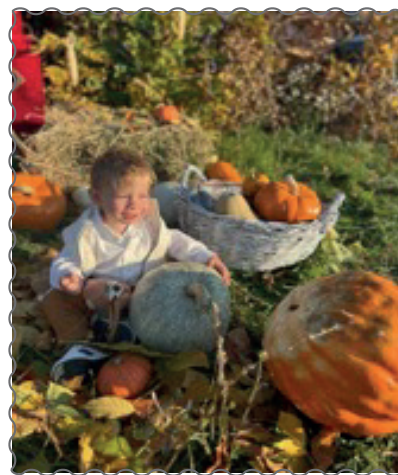
Мисија

Наша мисија је да у складу са природом повезујемо, спајамо и држимо све актере заједно, да **обезбедимо аутентично живљење у заједништву**, стваралаштво, задовољавање потреба сваког детета уз поштовање различитости и индивидуалности, да **омогућимо учење у конкретним ситуацијама**, развијање иновативних приступа са могућношћу укључивања родитеља/комшија из села да заједно сарађују и стварају, да будемо део заједнице уз разумевање узајамне повезаности живог и неживог света у природи.

Визија

Наша визија је да дечје село РАДОСНИЦА буде подршка добробити *сваког детета*, место радовања и дружења.

Иницијативу за покретање програма уз образложење оправданости његовог постојања и остваривања дао је Савез удружења васпитача Србије који ће бити и супервизор програма.

Полазишта

- *Вредности (игра, односи, самосталност, толеранција, одговорност...)*
- *Схватања детета*
- *Схватања о потребама детета и његовој улози у породици и заједници*
- *Развијање полазних програмских основа засноване су на заједничком деловању предшколских установа, Савета родитеља и Савеза удружења васпитача Србије*

Како ће деца учити у дечјем селу

- *Интегрисано*
- *Свим чулима и целим телом*
- *Кроз непосредни доживљај у локалном окружењу*
- *Са другом децом и одраслима у локалној заједници*

Дечје село, као природна радионица на отвореном, испуњена природним материјалима и плодовима заједничког рада деце и одраслих, увек ће изнова позивати на истраживање и креативну игру инспирисану дечјом маштом.

Радост откривања, истраживања и стварања подстиче интелектуалне способности деце, радозналост и жељу за новим сазнањима. Деца ће активно учествовати са одраслима у свему што је за њих смислено...

Различити природни материјали омогућиће могућност избора и различите начине учешћа

Важно је да:

- се деца договарају, раде заједно, помажу једни другима
- се уочава заједничко учење деце и одраслих
- деца уче кроз јединство доживљаја, мисли и акције
- се уважава интегритет сваког детета као и социјална и културна
- особеност заједнице из које дете долази

- деца буду ангажована у игри и избору различитих материјала
- Са децом у истраживању учествују деца и одрасли из локалне заједнице
- Наш програм настао је са идејом да се дете повеже са природом освешћујући родитеље и децу да је природа човеково једино право место
- Породица се укључује у програм тако што подржава учешће детета у заједници Дечјег села кроз отворену и смислену комуникацију, најпре упознавањем са концепцијом програма које се заснива на могућности и потреби породице и деце за учешће у програму. Програм активности дечјег села РАДОСНИЦА пружа могућности породици да се повезује са другим породицама и тако учествује у прикупљању материјала за игру и истраживање.

Одрасли у дечјем селу

У обликовању ових искустава, поред дизајна простора Дечјег села, потребни су нам одрасли као кључни учесници и као узор који ће моделовати уважавање, заједништво, радозналост и истраживачки дух.

Васпитач води процес учења кроз истраживање, промишља и планира тематику која је смислена и примерена деци, налази и користи различите изворе сазнања, различите материјале, средства из природе уз консултовање са децом покреће и проширује истраживање.

Васпитач учешћем у игри са децом омогућава да уживају у испробавању и истраживању различитих материјала...

И НЕ САМО ВАСПИТАЧИ....

Могуће активности у заједници у дечјем селу РАДОСНИЦА

Израда сунчаног сата и управљање по њему

Грађење колибе-кућице од грања, прућа...

Стварање слика од цвећа и лишћа

Ткање травом и гранчицама

Сађење и сејања биљака

Прање и простирање свог веша
Набавка намирница и припрема хране
Ходање по сензорним стазама босих ногу

Играње на киши, по благу, по прашини...

Прављење праћке, шатора, топова од блага ....

Деца ће уз подршку васпитача документовати процес и продукте свог стваралаштва.

„Предност Дечјег села је што може омогућити деци заједничко истраживање и игру са члановима њихових породица, вршњацима, васпитачима, у окружењу у којем се природа не доживљава као ресурс, него као животна средина којој припадамо и чији смо део. У Дечјем селу даје се приоритет учењу у свакодневним животним ситуацијама на отвореном, са тежњом да се деци подједнако пруже свакодневна животна као и магична искуства заједничког живљења, игре и истраживања са вршњацима и одраслима. Тиме ће Дечје село допринети и јачању друштвеног повезивања деце и њихових породица“. Проф. Др Живка Крњаја

Дечје село је саграђено и сада чека васпитаче, децу, њихове родитеље, истраживаче и све који желе својим учешћем да допринесу његовом развоју.

PRVATNA PREDŠKOLSKA USTANOVA
MAČAK GARFIELD
KO NAUČI DECU DA SE ZADOVOLJE MALIM
OSTAVLJA IM VIŠE OD BOGATSTVA

Силвија Кикановић, васпитач
председник удружења васпитача „Сунце“ Шабац

ДРУГИ ОБРАЗОВНО - РЕКРЕАТИВНИ ЛЕТЊИ КАМПА ЗА ВАСПИТАЧЕ

Други образовно - рекреативни летњи камп за васпитаче реализован је од 17-21. јуна 2024. године у етно селу Моравски конаци у Великој Плани. Камп је прошло тридесеторо учесника. Садржаји су били едукативни и рекреативни, а за реализацију програма задужени су професионални предавачи, педагози, креативни васпитачи – аутори акредитованих програма.

Други летњи образовно-рекреативни камп за васпитаче је *посебан облик стручног усавршавања* са циљем

* Проширивања и продубљивања сарадње удружења са колегама из других установа ради размене искустава на основама заједничког учења, промена и развоја, истраживања и неговања међусобног разумевања као и зближавања васпитача Србије у Савезу.

* Испуњавања личности васпитача у откривању себе, новог задовољства, овладавање искуствима и откривање нових квалитета живота као извора целоживотног учења – пролажење кроз процес – **РАДОСТ СУСРЕТАЊА! РАДОСТ ДРУЖЕЊА! РАДОСТ ЗАЈЕДНИШТА!**

Камп за васпитаче представља вид неформалног образовања које пружа могућност стицања вештина, развоја талената или интересовања на другачији начин и представља специфичност у односу на остале облике образовања. Рад у малим групама је могућност активног укључења сваког појединца у раду и води ка откривању креативности, ка увођењу сопствене одговорности и одговорности у оквиру групе.

Сваки члан би требало да допринесе остварењу сопственог и заједничког циља, бољем и ефикаснијем раду групе, тако да група делује као јединствена целина у остваривању постављених задатака.

Камп за васпитаче ствара услове за развој интересовања, талената и креативности, изграђивање одговорног става према себи и другима, пружа прилику за откривањем нових интересовања, стабилизовањем постојећих и њиховим спецификавањем, развијањем потребних вештина и вере у сопствене моћи и постављање виших циљева и аспирације у области предшколства. Из наведених разлога неопходно би било организовање неформалног образовања кроз кампове, како би васпитачи били у кораку са временом задовољавајући потребе садашњег детета као и генерације деце које долазе.

Првог и другог дана Кампа реализован је семинар “**Грађење односа - деце, родитеља и васпитача у вртићу**” Татјана Ристивијевић, дипломирани педагог и Ксенија Сантрач, струковни мастер васпитач ПУ “ Др Сима Милошевић” Земун.

Након семинара реализовано је **Стваралачко поподне**.

Трећег дана Кампа, организован је излет у Манастир Манасија, Ресавску пећину и Водопад Лисине, са намером зближавања васпитача Србије у Савезу, као и неговања међусобног разумевања заједништва.

Након излета одржан је семинар “**Подршка добробити кроз односе и учење**” ; реализатори Оливера Димић, дипломирани васпитач ПУ “ Бамби” ; Лозница и Нела

Дудић ; директор ПУ “ Оџаци”; к. бр.844. који је настављен четвртог дана Кампа. Реализованим семинарима подстакнуто је проширивање и продубљивање сарадње удружења са колегама из других установа.

афинитета, креативности и интересовања сваког учесника, пружила се прилика за откривањем нових сазнања, талената и вештина.

То поподне је било посвећено Благословима. Сама реч "БЛАГОСЛОВ" је реч словенског порекла и дословно значи "добра, блага реч" глаголски облик "благословити" значи "добро, благо говорити". У својој суштини, и по својој унутрашњем смислу, благослов је добра молитвена жеља да благодат дође на оно лице или на оно што се благосиља. Благосиља увек онај који је старији, а благослов прима млађи. Овом приликом смо плели нарукнице за тајног пријатеља и писали своје благослове тајном пријатељу. Након уручивања благослова са наруквицама било је благословено расположење.

Након семинара четвртог дана Кампа реализовано је Стваралачко поподне. Учешћем на радионицама у оквиру Стваралачких поподнева, изражавањем личних

У вечерњим часовима организовано је заједничко дружење. Продубљивањем већ постојећих пријатељстава, стицањем нових и уважавањем једни других, потвр-

дили смо да је Камп вид неформалног образовања, који утиче на испуњавање личности васпитача, овладавање искустава и

откривање нових квалитета живота као извора целоживотног учења.

Последњег дана Кампа, уследила је евалуација садржаја и активности. Закључак свих учесника је да је овакав вид едукације непроцењиво искуство које помаже сваком васпитачу да буде у кораку са временом, задовољавајући потребе савременог детета као и генерације деце које долазе.

Нерадим растанком и размењивањем емотивних речи завршен је Други образовно - рекреативни летњи Камп за вас-

питаче, уз загрљаје подршке и међусобну захвалност.

Након пет дана проведених у Кампу идемо даље заједно, оснажени и задовољни, јер само васпитач који непрестано учи и надограђује себе може успешно обављати васпитно - образовни рад са децом и пред собом видети **СРЕЋНО ДЕТЕ** са закључком да је овај камп остварење вишег професионалног циља!

ПРАСКОЗОРЈЕ

Гордана Лазаревић

дипломирани васпитач,
предшколска установа „Наша радост“ Смедерево

ПЛОД УЗВИШЕНОГ ТРЕНУТКА

Перформанс „ПЛОД УЗВИШЕНОГ ТРЕНУТКА“ је ауторско дело Слободанке Радосављевић. У његовој реализацији су учествовали васпитачи из пет градова: Деспотовца, Крагујевца, Смедерева, Велике Планае и Пожаревца. Током два месеца састајања, истраживања и увежбавања, настао је перформанс као оличење заједништва, љубави и поверења.

И тако...када кренеш на пут у кофер спакујеш све оно што наслутиш да ће ти затребати: снагу, вољу, одлучност, преданост, посвећеност, време, осмехе и неизвесност. Када се непознати пут простре пред тебе корачаш опрезно и полако, све док пејзажи и предели, људи које срећеш не поприме познате облике и обресе. Тек тада тим путевима не корачаш бојажљиво него маршираш, певаш, плешеш, смејеш се и грлиш! Проживљаваш сваки корак као посебно искуство којим постајеш све снажнији и богатији. У повратку са тог пута више не носиш кофер јер у њега не можеш да спакујеш искуства, смех, срећне тренутке, осмехе, радости стварања, креативност и драге људе које си на том путу стекао. Све то сада носиш у свом срцу. (Славица Стојковић, васпитач из Пожаревца)

Ево шта су о овом делу рекли и сами учесници: „ Сlike, музика, плес, речи...све уткано у један узвишени тренутак, који траје двадесет година. На почетку конфузно, а онда се све слило у једну енергију која је спојила пет градова. Мислим да смо ту енергију пренели и на публику и да смо на крају сви били као један. (Златица...

„Када смо у марту започели пробе, помислила сам: Шта ли ће ово да буде? Размишњала сам да ли ће публика разумети нашу поруку? Било је дана када на пробе одлазимо преморени, са некаквом негативном енергијом коју понесемо из наше свакодневнице...Било је и дана када смо се смејали без разлога, тек онако... Како год, дани су одмицали, пробе су се низале, а ми, „чудаци“, смо се повезивали некаквим невидљивим

нитима заједништва и стварања... И на крају, када се проба заврши, остане нам само позитивна енергија и испуњеност. Памтићу визије, идеје, песме, стихове, критике, делове кореографије, загрљаје и осмехе...људе, моје колегиније и колеге које сам сада упознала и са којима делим нешто несвакидашње: ПЛОД УЗВИШЕНОГ ТРЕНУТКА. (Наташа Јовановић, васпитач из Крагујевца)

„ Имали смо прелеп текст, једни друге и магија је почела! Много идеја, предлога, вежбања, састајања, плесних корака, проба... Пуно добре енергије, сарадње,

разумевања, смеха и љубави на једном месту, па је спектакл био неизбежан. (Славица Стојковић, васпитач из Пожаревца)

Плод узвишеног тренутка

САМКА ПРАКСЕ

ПУ „Чика Јова Змај“ Пирот
Вртић: „Лане“
Васпитач: Ана Модић
e-mail: anamadic74@gmail.com

СИНЕРГИЈА ВРТИЋА И ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ У ЦИЉУ ДОБРОБИТИ ДЕТЕТА

*Реци ми и заборавићу.
Покажи ми можда ћу запамтити.
Укључи ме и разумећу. (Конфуције)*

Радим у вртићу „Лане“ ПУ „Чика Јова Змај“ у Пироту. Наша Установа је специфична и препознатљива дужи низ година по скраћеном боравку- скраћени облик рада који се одвија у поподневним часовима и пружа могућност за већи обухват деце од 3,5 до 5,5 година. Васпитно- образовни рад прати „Године узлета“. Деца проводе по три сата сваког другог дана. Скраћени боравак је посебно значајан због своје доступности и за децу из осетљивих друштвених група. То је карактеристично и аутентично чинећи културу и структуру наше установе различитијом.

Партнерство између предшколске установе и локалне заједнице представља кључан аспект развоја сваког детета. Кроз сарадњу са локалном заједницом остварили смо бројне циљеве који су од значаја за васпитање и образовање деце. Наша установа и локална заједница сарађују кроз разне активности као што су: радионице, догађаји, предавања, културне манифестације, едукативне акције, еколошке активности и многе друге. Могу слободно да кажем да смо у свим посетама били добродошли. Значајно је то што смо већ

прихваћени од стране локалне заједнице која чини аутентична места за стицање нових искустава, знања и да нам пружају подршку кроз донације и обезбеђивање потребних ресурса. Сарадња са локалном заједницом нам је помогла да се родитељи укључе у образовни процес деце, тако што су били највећа подршка у развијању пројеката на аутентичним местима. Кроз сарадњу родитељи и чланови локалне заједнице активно учествују у образовном процесу, што доприноси јачању породичних вредности.

Схватила сам значај партнерства са породицом и локалном заједницом и мењала своју праксу из дана у дан. Кроз партнерство са њима допринела сам унапређивању квалитета васпитно- образовног рада и омогућила сам лакшу доступност ресурса, а деца могу да развијају своје вештине и интересовања и да стичу нова искуства.

У пројекту „Музиком до среће“ градили смо односе са локалном заједницом кроз сарадњу са основном Музичком школом „др Драгутин Гостушки“ и Домом културе где су деца упознала и испробавала све музичке инструменте и ношње, а затим са родитељима сашила ношње које смо касније искористили за прославу пројекта. У истом пројекту смо организовали хуманитарну акцију испред Дома

културе, продавали књиге, „Чаробне речи музику описују“ које су деца заједно са родитељима створила и продавала. Износ смо уплатили за лечење болесног дечака из наше Установе.

„8. септембар“ из Димитровграда. Деца су имала прилику да се возе аутобусом и возом и да упознају другаре из другог града и вртића на заједничкој радионици.

У међународном пројекту „Климатске промене“ партнерски однос са локалном заједницом нам је био од великог значаја. Фабрика рециклаже, Шумско газдинство, ЈКП „Комуналац“ су пружили деци могућност да учествују, испробавају и уче.

У еTwinning пројекту „Буди као пчела“ осим сарадње са породицом, другим предшколским установама из наше земље и иностранства, имали смо изузетну сарадњу са локалном заједницом и друштвеном средином. Посета продавници пчеларске опреме, посета пчеларском газдинству у селу Станичење, „Удружењу ткаља Пирот“, фабрике природних козметичких производа „Лимес“ допринели смо да деца уче на аутентичним местима и стичу искуства за цео живот.

Пројекат „Радионице за...“ је водио децу и њихове родитеље ка новим сазнањима. Смислено смо користили ресурс локалне заједнице и договарали учење од експерата. Посетили смо: посластичару, Средњу стручну школу „Тигар Тајерс“, „Тигар обућу“, Тигрову продавницу „Ботега“, аутоперионицу, вулканизера, Железничку станицу, Аутобуску станицу, фабрику за рециклажу гума „Кето impex“ у Димитровграду, Метеоролошку станицу... Том приликом смо продубили сарадњу са локалном заједницом и сарађивали са ПУ

Сада, у новом окружењу у целодневном боравку, заједно са колегиницом настављамо да градимо односе са породицом и локалном заједницом.

Е Twinning пројекат „Сунце за доручак“ је био од великог значаја за децу из наше установе, као и за експерте из нашег окружења. У истраживањима су учествовали: „Пољопривредна саветодавна стручна служба“, неколико пекара, продавница здраве хране, Пољопривредна апотека, Музичка школа, Пољопривредно газдинство из села Држина, Дом културе, Галерија. И овог пута су деца била хумана. На прослави пројекта организовали смо хуманитарну продају књиге „Сунце за доручак“. Учесће су узели сви актери пројекта и књига је продата у стотине примерака. Новац је уплаћен у хуманитарне сврхе за

лечење болесне деце из наше установе и основне школе.

Партнерство између предшколске установе и локалне заједнице има вишеструки значај за децу, породицу и ширу заједницу. Стварамо прилике за учење и окружење у којем деца расту, развијају се и уче.

Сарадња предшколске установе и локалне заједнице ствара сигурније окружење за децу, побољшава квалитет образовања и повезује све учеснике у процесу одрастања. Као васпитач у савременој концепцији „Године узлета“ активно преиспитујем своју праксу у циљу побољшања квалитета васпитно-образовног рада. Из тог разлога тежим да сарадња са друштвеном средином буде што богатија, квалитетнија и чешћа, све у циљу добробити детета.

Ивана Дујковић, Мастер психолог
Стручни сарадник - психолог ПУ "Полетарац", Оџаци
dujkovicivana0@gmail.com

ГРАЂЕЊЕ ПАРТНЕРСКИХ ОДНОСА ИЗМЕЂУ ПРЕДШКОЛСКИХ УСТАНОВА И ПОРОДИЦА

Увод

Сложеност услова у данашњем друштвеном, политичком и економском подручју ствара неповољну атмосферу у којој се савремена породица сусреће с бројним изазовима, а посебно родитељи у обављању својих родитељских задатака.

Родитељима је потребна адекватна друштвена подршка, и формалних и неформалних извора. Како би се реализовао холистички приступ друштвеној подршци родитељима, потребно је успоставити партнерске односе између породица и релевантних чиниоца друштвеног контекста, односно, потребно је интегрисати све системе у функцији подршке родитељству. Ту посебан задатак имају предшколске установе, од којих се очекује препознавање потреба деце и родитеља, као и мотивисање и укључивање родитеља у грађење партнерских односа са запосленима предшколских установа.

Грађење концепта савременог модела партнерског односа између породица и предшколских установа

Са становишта психологије, породица представља примарну друштвену групу којој појединац припада, у којој се развија и формира, а која истовремено обликује и усмерава његов развој током читавог животног циклуса. Иако се породица и образовна установа посматрају као два одвојена система са различитим улогама, за оптималан развој детета кључно је да ова два система хармонично коегзистирају. Сарадња између породице и вртића један је од основних услова за остваривање ква-

литетног васпитно-образовног процеса и здравог развоја деце. Напредовање или потешкоће најбоље се уочавају ако је однос између родитеља и васпитача заснован на поверењу и уважавању, где је веома важно да родитељи подржавају ауторитет васпитача код своје деце.

Конструктивна комуникација и сарадња између васпитача и породица представљају најчвршћу карику која повезује васпитно-образовну установу и породицу. На тај начин родитељ и васпитач нису две улоге подређене једном циљу, већ су креатори одлука о образовној будућности детета захваљујући заједничком деловању. Као предуслове успешне сарадње, Матов (2014) наводи запажање и мењање негативних ставова који ометају сарадњу и факторе оснаживања који доприносе отворености родитеља и васпитача за сарадњу.

Грађење партнерства је у функцији превенције штете и промовисања снага (Гарднер, 2003), односно смањења могућих ризика и јачања заштитних процеса породичног система. Кроз партнерски однос породица упознаје концепцију програма и рада васпитно-образовне установе. Укључивањем осталих чланова породице употпуњују се породична искуства, уважава разноликост породица, а образовна установа прилагођава потребама и могућностима сваког појединачног родитеља. Свака организована друштвена активност, кроз формална и неформална дружења, учешће породица у развијању пројеката, доприноси развијању односа унутар породице, као и односа између васпитача и породице, унапређењу и одрживости пар-

тнерских односа, која представљају два кључна темеља развоја и учење детета.

Изазови у комуникацији

У свакодневној комуникацији са родитељима стручни сарадници и васпитачи сусрећу се са бројним изазовима, у којима морамо обратити посебну пажњу на начин комуникације и да пре свега покушамо да разумемо потребе саговорника, као и сопствене потребе, како би се наставила асертивна и конструктивна комуникација. Најчешћи изазови које практичари наводе су: родитељи не желе да сарађују, када треба да се саопшти родитељима да је примећено да дете има проблем, родитељи се понашају као да не прихватају да дете има проблем, родитељи изгледају незаинтересовано, родитељи презаштићују дете, недостатак времена и простора за разговор са родитељима, информисање родитеља, родитељ не прихвата правила и процедуре вртића, несклад између перспективе васпитача и родитеља.

Како би се ови изазови превазишли, адекватан начин комуникације је кључ који води ка бољем разумевању и међусобном уважавању и решавању проблемске ситуације на начин који је задовољавајући/прихватљив за све. Стручни сарадници и васпитачи удружено раде на пружању подршке породицама, промовисању партнерских односа, те указују на значај поменутих.

Закључак

Темпо који диктира савремени начин живота ставио је родитеље пред нове захтеве и изазове. Свакодневица, која је испуњена малим делом слободног времена, довела је до тога да родитељи све мање проводе квалитетно време са својом децом. Комуникација са родитељима постала је оскудна и сведена на основне информације о деци. У савременом начину живота повратна информација од васпитача, похвала детета, истицање његових потенцијала, способности и склоности, као и адекватна подршка развоју детета, допринеће задовољавању две потребе Масловљеве хијерархије, а то су потреба за сигурношћу и потреба за љубављу, јер постоје само две трајне ствари које дајемо својој деци – *једно су корени, друго су крила* (Х. Картер).

Референце

1. Gardner, R., (2003). Supporting families: Child protection in the community. Chichester: John Wiley & Sons.
2. Matov, J. (2014). Preduvjeti uspješne suradnje odgojitelja i roditelja. Završni rad. Zadar: Sveučilište u Zadru
3. <https://prosveta.gov.rs/wp-content/uploads/2018/09/OSNOVE-PROGRAMA-.pdf>
4. https://www.skgo.org/storage/app/uploads/public/170/792/124/1707921247_HAJDE%20DA%20SE%20SLU%C5%A0AMO.pdf

Васпитачи: Весна Јосиповић и Богдан Радовић
 Е-mail: mojposlovnivrticmejl@gmail.com
 ПУ „Олга Јовичић - Рита“, Краљево
 Вртић „Младост“

ФАБРИКОМ ИДЕЈА ДО ТЕСЛИНЕ МЕДАЉЕ У ЊУЈОРКУ

Наша прича почиње од старе кутије ципела коју су васпитачи хтели да баце и идеје једног Малишана из групе у години пред полазак у школу да та кутија ципела треба да постане играчка. Идеја се свидела и осталим Малишанима који су имали још пуно идеја. Дечију игру и идеју подржали су васпитачи уносећи у простор још кутија различитих величина. У томе су помогли и родитељи. Од кутија је настала кућа у којој су живеле идеје. Како је време одмицало идеја је било све више. Нашле су се ту и идеје родитеља, васпитача, друге деце из вртића. „Производили смо пуно идеја, да смо постали права фабрика идеја. Кућа је постала „тесна“ за толико нових „станара“.“ Било је време да се сагради Фабрика идеја од огромних кутија и да наш пројекат промени назив.

Долазила су у нашу Фабрику идеја деца из других група по идеје за своје пројекте. Малишани су били упућени на пројекте деце из других васпитних група и носили су им идеје за њихове пројекте. Фабрика идеја је неуморно радила док је њена фасада украшавана продуктима и добрим идејама деце, васпитача, родитеља и свих оних који су учествовали у нашем пројекту, а и њих је било пуно. Деца су се трудила да своје идеје спроводе до краја у дело. У томе су им помагали васпитачи подупирући њихову игру и истраживање, родитељи истражујући са децом и спроводећи заједничке породичне идеје код куће и доносећи изум једног од највећих научника, Николе Тесле. Препознала су деца и остале људе који су имали добре идеје, а

нашли су место на улазу у Фабрику идеја, дали идеју да прикупимо део експоната и направимо изложбу проналазака значајних за човечанство. Неке експонате смо пронашли на интернету, неке међу играчкама, неке нацртали или сами или направили од мноштва материјала у нашем радном простору.

О нашем пројекту се причало нашироко и надалеко. Стигле су вести о томе и до директорице и помоћнице директорице наше установе. Током трајања нашег пројекта присуствовале су конференцији „Пертинијеви дани“ на којој су информисане о Конференцији која се одржава у Њујорку и посвећена је делу и лику Николе Тесле. На поклон су нам донеле Пертинијеве играчке, интерактивну игру Тесла – потрага за проналасцима и Културе света које су нас позвале да као амбасадори културе покушамо да спојимо културу, традицију и технологију промовишући лик и дело Николе Тесле и свој рад представимо у Њујорку на 12. међународној конференцији – „У духу Тесле 2024“. Играчке су повезале пројекат „Путујемо, путујемо“ и пројекат који је тренутно био актуелан у нашој васпитној групи. О Николи Тесли се кроз игру, књиге и играчку сазнало доста. На почетку нашег пројекта сусрели смо се са лошим идејама које су деца видела на интернету, које када смо добро истражили, о њима промислили и истражили да нису примерене узрасту деце и као такве нису нашле место у Фабрици идеја. Овај пут васпитачи су одлучили да изаберу едукативни дигитални алат, представе га деци и покушају да

заједно направе игру која може да обиђе свет, споји традицију, културу и технологију, промовише лик и дело Николе Тесле и уједно деци и родитељима прикаже и неке добре стране дигиталног света.

Escape Room креиран је као музеј идејом васпитача, питањима деце, фотографијама које су договором бирали деца и васпитачи и проценом родитеља који су имали част да заједно са децом буду први који ће покушати да врате све експонате који су нестали из музеја и сами можда открију нешто ново о Николи Тесли и културама света. Поносни на свој рад израдили смо видео и послали га у Њујорк.

го тога о значају здравља за добре идеје током свакодневних рутина, посете школи и других активности организованих у договору са децом и васпитачима. Ти сусрети су изнедрили нову игру по узору на игру – Не љути се човече приказујући све теме/пројекте ове васпитне групе. Деца су пројекат носила кући где су са родитељима израђивали играчке, смишљали игре и пробали како раде. То је помогло да идеју која је била присутна од самог почетка пројекта, да смислимо и направимо своје игре и играчке, заједно спроведемо у дело.

Играчке су преплавиле наш простор. Као што смо делили своје идеје и игре и играчке смо поделили са другима на прославили пројекта, отварајући Библиотеку играчака у ходници вртића која ће бити доступна свима а зид наше предшколске установе у улози деце амбасадора културе, украсили наградом, Теслином медаљом.

Биле су упознате са нашим пројектом и медицинска сестра на превентиви и ученици и професори Медицинске школе Краљево. Зашто? „Зато што је за добре идеје био заслужан, ко други него мозак!“. (ДВ) Од њих смо сазнали мно-

„Када би људи знали колико је мало знања било потребно да би се постигао неки велики резултат, били би мање скептични и храбрији у својим настојањима.“

(Никола Тесла)

Весна Ерић, мастер васпитач,
председница Удружења васпитача Шумадије
vesnaericdt@gmail.com 060/3713727п

АКТИВНОСТИ УДРУЖЕЊА ВАСПИТАЧА ШУМАДИЈЕ

Удружење васпитача Шумадије као струковно удружење васпитача предшколских установа са територије Шумадије (Крагујевац, Аранђеловац, Топола, Рача, Баточина, Лапово и Кнић) основано је 04.11.2005. године. Данас броји око 200 чланова.

Удружење васпитача Шумадије има за циљ континуирани развој професионалних компетенција васпитача, повезивање и координирање активности чланова удружења на нивоу региона, подстицање континуираног стручног усавешавања васпитача, унапређивање васпитно образовне праксе, афирмацију професије васпитача, промоцију и видљивост активности удружења, омасовљењу чланства, проширивање сарадње са другим струковним удружењима, удружењу медицинских сестара васпитача, учитеља, и стручних сарадника и сарадника шумадијског региона, продубљивање сарадње са Школском управом и Центром за стручно усавршавање града Крагујевца, као и промоцију предшколског васпитања и образовања.

У протеклих деветнаест година УВШ је организовало велики број семинара, стручних размена, радионица, округлих столова и трибина. Као део Савеза удружења васпитача Србије и у сарадњи са предшколским установама шумадијског региона удружење својим члановима омогућује учешће на стручним конференцијама, сусретањима васпитача, стручним скуповима које организује Савез удружења васпитача Србије и БАПТА као и на Окружним стручним сусретима регионалних удружења. Неки од чланова су учествовали и у међународним пројектима (CRS, Erasmus, КАУ, Вртићи без граница и др.) и студијским путовањима (Бугарска, Словенија, Црна Гора, Република Српска).

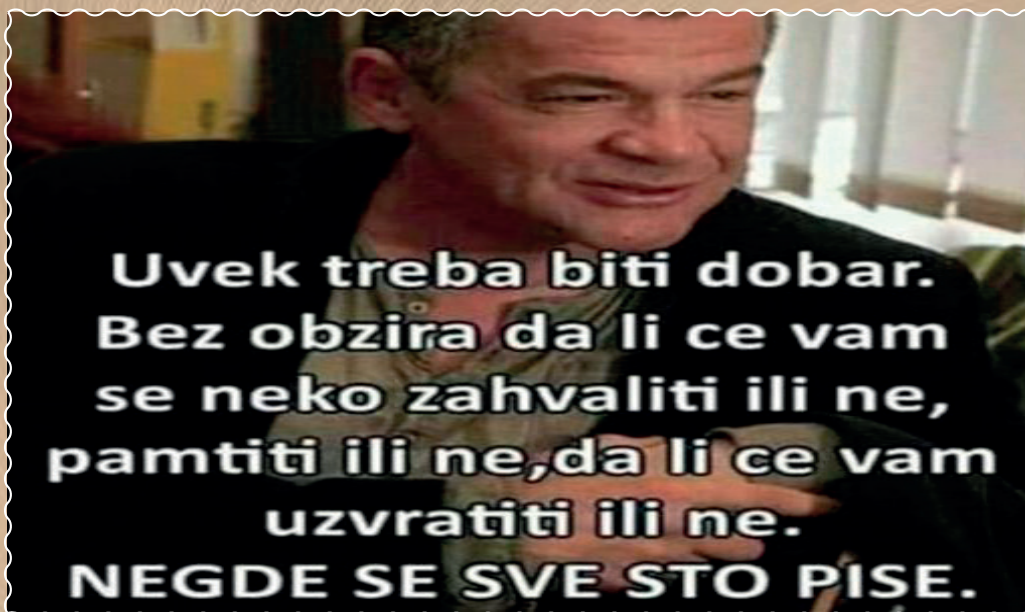
Чланови УВШ су аутори бројних стручних радова који су представљени на многим Стручним конференцијама, аутори и коаутори бројних културно уметничких дешавања. То су васпитачи који се у својој професији издвајају богатством својих талената и постигнућа

У години јубилеја Савеза васпитача Србије Удружење васпитача Шумадије организовало је Прве окружне стручне сусрете под називом „Грађење заједништва деце и одраслих у вртићу и локалној заједници“ у организацији Савеза васпитача Србије, уз подршку ПУ „Нада Наумовић“ и ПУ „Ђурђевдан“ 18.05.2024. године у просторима Прве крагујевачке гимназије уз техничку подршку Центра за стручно усавршавање града Крагујевца. На овим сусретима присуствовало је око 170 оро учесника, не само практичара из Шумадијског округа већ из целе Србије, представници Локалне и Школске управе града Крагујевца, саветници, стручни сарадници и сарадници, представници факултета крагујевачког уиверзитета, директори основних школа и други. Скуп је поздравила и председница Савеза васпитача Србије Слободанка Радосављевић. У пленарном делу приказано је излагање др психологије Ладе Маринковић а у четири паралелне се-

сије практичари су имали прилику да виде 12 презентација својих колега из целе Србије. У приказаним примерима видљиви су инспиративни простори за игру, учење и истраживање деце, зајеништво деце и одраслих у развијању теме/ пројекта, култура заједништва, интегрисано учење које је у основи приказаних примера, вршњчко учење. Нови квалитет у приказаним радovima је видљивост поступности и процесуалности у истраживању који прати ток развијања теме/ пројекта. Приказани примери за учење омогућили су да практичари промишљају о својој пракси, анализирају је, пореде своју праксу са праксом других колегама и преиспитују је кроз три нивоа рефлексije осмишљавајући план акције промене.

Удружење васпитача Шумадије ће наставити и даље да гради и унапређује квалитет и утиче на усавршавање и јачање компетенција и вештина својих васпитача.

Ивана Маринковић

председница Удружења васпитача расинског округа

„Јефимија“, Крушевац

УДРУЖЕЊЕ ВАСПИТАЧА РАСИНСКОГ ОКРУГА „ЈЕФИМИЈА“

Удружење васпитача „Јефимија“ је струковно, добровољно и непрофитно удружење васпитача предшколских установа са територије Расинског округа, тј. Крушевца, Александровца, Трстеника, Варварина, Ћићевца и Бруса. Основано је 2004.године у Крушевцу и окупља више од 300 чланова.

Припритетни циљеви
УВРО „Јефимија“:

- Чвршће повезивање васпитача Расинског округа, стварање прилика за међусобне сусрете и хоризонталне размене

- Јачање компетенција васпитача

- Стварање прилика за већу присутност васпитача у стручној јавности и промовисању делатности

- Оснаживање васпитача за учешћем на стручним скуповима које организује Савез удружења васпитача Србије

- Рад на препознавању потребе за удруживањем и сарадњом.

Од Удружења се очекује :

- Стално информисање чланова о активностима и свим актуелним темама и дешавањима у области предшколства

- Омогућавање што већег броја професионалних сусрета васпитача кроз организовање студијских посета и присутности на активностима које су у организацији Савеза удружења васпитача Србије

- Организовање различитих облика стручног усавршавања

- Неговање партнерства са свим предшколским установама из Расинског округа али и других институција и организација из области предшколства.

Удружење васпитача расинског округа „Јефимија“ је посебно поносно на студијске посете које организује у оквиру свог округа где одређен број васпитача из припадајућих градова борави један радни дан у предшколској установи у другом граду. Ове прилике за хоризонталне размене искуства и заједничке акције и договоре са колегама су од стране чланства веома популарне и процењене као најкориснији облици сарадње.

Од 2008.године Удружење васпитача расинског округа „Јефимија“ организује у сарадњи са ПУ „Ната Вељковић“ такмичење рецитатора деце предшколског узраста под слоганом “Лете, лете лепе речи”. Такмичење се реализује увек у оквиру Дечије недеље, у Крушевцу, у вртићу „Бисери“. Сада већ традиционално такмичење, пуних 16 година, окупља децу, родитеље, васпитаче, песнике, професоре и наставнике српског језика који том приликом промовишу лепоту говора, писане речи, традиције и неговање добрих сарадничких односа. Поносни смо и на чињеницу да је у време пандемије такмичење реализовано у онлине формату и да није било прекида.

Лете, лете лепе речи, 2024.година

Жаклина Ђурић

председница Удружења васпитача Тимочке Крајине

УДРУЖЕЊЕ ВАСПИТАЧА ТИМОЧКЕ КРАЈИНЕ „УВТК“ ЗАЈЕЧАР

Удружење васпитача Тимочке Крајине, основано је 08.12.2001. године на Оснивачкој Скупштини у ПУ „Ђулићи“ у Зајечару, где се налази и седиште Удружења. УВТК је настало спајањем васпитача зајечарског и борског округа и чине га васпитачи из осам градова Тимочке Крајине – Зајечара, Књажевца, Сокобање, Бољевца, Бора, Мајданпека, Неготина и Кладова.

Са оснивањем Савеза удружења васпитача Србије, приступили смо Савезу и активности УВТК-а ускладили са активностима Савеза.

Циљ нашег Удружења је да подстиче и координира активности васпитача на региону – повезивање, јачање и пружање подршке, усмеравање и осмишљавање развоја професионалне праксе, правовремена и континуирана размена информација о свим новинама професије, изграђивање статуса васпитача као носиоца длатности у предшколском васпитању и образовању. Организовање различитих облика и облика размене стручних искустава, а самим тим и повећања мотивисаност васпитача са овог подручја за израду пројеката и презентовање радова осталим колегама на Стручним сусретима.

Веома нам је драгоцену сарадњу са Савезом удружења васпитача Србије и осталим регионалним удружењима.

У предходним периодима на нашем

региону организовали смо и обележавали Дан васпитача, Славу васпитача са сечењем славског колача, заједничка удружења и излети, као и сарадњу са медијима, који пропрате наше активности.

УВТК активно учествује на свим скуповима, конференцијама и сусретањима васпитача у организацији Савеза. Својим радом утичемо на континуирано стручно усавршавање и међусобној сарадњи међу васпитачима, као и размени искустава. Овим активностима пружамо подршку једни другима, јачамо наше компетенције и развијамо нашу праксу.

Савез удружења васпитача Србије од 2011. године организује пролећне Стручне Конференције васпитача на нашем региону, у Кладову, што нам је посебна част и задовољство, при чему већи број наших чланова могу да виде примере добре праксе својих колега и учествују у разним пропратним активностима.

У предходном периоду организовали смо семинаре које подржава Савез, као и три Округна стручна сусрета у организацији Савеза Удружења васпитача Србије, Удружења васпитача

Тимочке Крајине и Предшколске Установе „Ђулићи“ Зајечар, са циљем да омогући већем броју васпитача са овог региона да види добре радове других колега, да се међусобно упознају, друже и размене мишљења и нове идеје.

Активности Удружења васпитача Тимочке Крајине, у сарадњи са Савезом су усмерене на развијање струке и професионализма, унапређењу делатности, статуса

васпитача. Промовисању квалитета васпитно-образовног рада и уједно развијању компетентности васпитача, као једна од кључних димензија квалитета образовања.

Тамара Ђурић

председник удружења васпитача Нишавског округа

ВАСПИТАЧИ НИШАВСКОГ ОКРУГА

Удружење васпитача нишавског округа чине васпитачи из Ниша, Алексинца, Ражња, Мерошине, Дољевца, Гацаног Хана и Сврљига. Основано јануара 2005 године у Нишу са циљем унапређивања предшколског васпитања и образовања кроз стручно усаврашавање својих чланова, развијање професионализма, популаризације предшколског васпитања. Побољшања равноправног положаја и услова рада као и заштита професионалних интереса чланова удружња. Ради остваривања својих циљева удружење учествује у раду Савеза удружења васпитача Србије и Балканског савеза удружења васпитача.

Удружење васпитача нишавског округа има 27 чланова Управног одбора, 3 члана Извршног одбора и 3 члана Надзорног одбора. Одржано је 111 састанака Управног одбора и 19 редовних Скупштина Удружења. Активности удружења спроводе се кроз: -организацију и учешће на стручним скуповима, семинарима, саветовањима и другим облицима едукације у области предшколског васпитања и образовања,

-организовали смо девет окружних сусрета васпитача са циљем размене искуства примера добре праксе, огледне активности у ПУ,

-учесници смо на свим стручним сусретима у организацији Савеза удружења васпитача Србије преко својих представника и аутора радова,

-директни учесници на Данима васпитача и посебним садржајима у организа-

цији СУВАС-а, -презентовани су радови на окружним Сусретима васпитача у Нишу, Лесковцу, Пироту, Врању, Краљеву, Смедереву и Зајчару,

-учествовали смо на музичком фестивалу „Цврчак“ и драмском фестивалу „Дедер“ у Смедереву -ликовној колонији „Искрица“ у Лесковцу,

-фестивал традиционалних игара у модерном плесу у пожаревцу,

-у организацији првог и другог Конгреса стручних радника предшколских установа Србије преко свог представника, као и присуством својих чланова на сва три Конгреса,

-учествовали смо на спровођењу закључака Конгреса предшколских установа Србије у свом региону,

-преко својих представника учествовали на изради и имплементацији нових основа програма,

-указивали надлежним институцијама на уочене недостатке у свакодневном раду са предшколским узрастом пратећи трендове савремених, научних и практичних достигнућа,

-активно сарађујемо са високим школама за образовање васпитача, филозофским факултетима и другим институцијама и организацијама у земљи и иностранству који се баве предшколским васпитањем и образовањем

-били смо на студијско путовање у Бугарској и Словенији,

У наредном периоду Удружење васпитача нишавског округа радиће на јачању компетенција васпитача, подржавању структуре, јачању личне одговорности стручног кадра, сталним стручним усавршавањем и применом ново стечених знања.

На Окружним сусретима васпитача приказано је укупно 15 радова а након сваког приказаног рада уследила је краћа дискусија.

У складу са планираном динамиком, по завршетку презентација реализована је дискусија на основу рефлексивних питања (рад у групама):

1. Шта вам је било посебно важно и вредно у приказаном примеру?
2. Изнесите своје искуство у поређењу са искуствима колега у приказаном примеру. Шта је слично а шта различито?
3. Ваш предлог за даље унапређивање праксе. Прва три корака...

Након сваке презентације, на нивоу група практичари су промишљали и записивали своје увиде који се односе на презентовани рад. На основу заједничке дискусије, свака група је изнела увиде кроз одговоре на питања. После свих презентација, сумирани су закључци и они чине саставни део извештаја.

Заједнички увиди модератора се односе на континуитет промена и видљивост уређења простора у вртићу „Бисер“. Препознаје се континуитет у имплементирању програмске концепције, уређено двориште које пружа осећај добродошлице, као и структура заједничких простора који су инспиративни и подстичу децу на игру, истраживање и учење.

УЛОЖИМО ВРЕМЕ У СОПСТВЕНО ПОБОЉШАЊЕ КРОЗ ТУЂЕ СПИСЕ, УЧИМО СА ЛАКОЋОМ ОНО ШТО ЈЕ НЕКО МУКОТРПНО УЧИО.

Уочено је да се препознаје видан помак у разумевању и структурирању простора у циљу подршке добробити детета.

Телефон: 064 661 07 63

E-mail: uvako014@gmail.com

Споменка Буровић, председница
удружења васпитача Колубарског округа - УВАКО

МЕЋУСОБНЕ ПОСЕТЕ ВАСПИТАЧА ПРЕДШКОЛСКИХ УСТАНОВА КОЛУБАРСКОГ ОКРУГА

„Хоризонталне размене су важан део рефлексације на постојећу праксу практичара“

Удружење васпитача Колубарског округа организује посете предшколским установама из округа, где се кроз представљање установа и размену искустава покрећу веома важне теме за унапређење рада. Предшколске установе „Уб“-Уб, „Невен“- Мионица, „Каја“- Љиг, „Лане“-Осечина су до сада биле домаћини хоризонталне размене практичара васпитача, чланова УВАКО и ПУ „Уб“-Уб, „Невен“- Мионица, „Каја“- Љиг, „Лане“- Осечина, „Милица Ножица“- Ваљево.

Посета је организована у циљу хоризонталне размене искустава и јачања компетенција васпитача, медицинских сестара васпитача, а поводом имплементације Основа програма- развијања реалног програма, „Године узлета“. Посетом је запажен јасно видљив помак у имплементацији нове про-

грамске концепције у уређењу простора (просторних целина), као и примена принципа у развијању теме/пројекта. Видљива су креативна улагања у опремању простора вртића, а посебно је запажено да су у већој мери радни простори у којима бораве деца опремљени дигиталном технологијом (лаптовима). Простор је флексибилан, богат, подстицајан. Различитим средствима позивају на игру и истраживање, одражавају афинитете и интересовања деце и васпитача и одраз су теме/пројекта коју заједно развијају. Међусобном комуникацијом размењивана су искуства, вођене кратке дискусије о примени програма, условима рада, заједничком учешћу свих запослених у установи, односно свих актера који учествују у развијању програма. Обиласком вртића, васпитних група, дворишта, а касније и кроз дискусију, сложили смо се да наше установе иду у добром смеру имплементације програма „Године узлета“.

Босиљка Ристић васпитач у пензији ,
председница Удружења васпитача пчинњског округа
uvapovranje@gmail.com, +381604221050

ВАСПИТАЧИ ЈУГА - НАШ УВАПО - ЗАЈЕДНИШТВО

Удружење васпитача пчинњског округа је поред многих активности у протеклом периоду, заједно са Савезом удружења васпитача Србије и предшколском установом „Наше дете“ у Врању организовало **Седме** окружне стручне сусрете :Васпитачи-васпитачима „ Грађење заједништва деце и одраслих у вртићу и локалној заједници“

Домаћин сусрета је ПУ „Наше дете“ у Врању ,а Сусрети су одржани у просторијама новог вртића „Бајка“ .

Присуствовали су : градски већник за спорт , образовање и верске заједнице града Врања г-дин **Ненад Ђорђевић**, помоћ-

ница директорице ПУ „Наше дете“ г-ђа **Светлана Пешић** као и директори установе из Србије .

У пленарним делу уводничар је била **проф. др Данијела Здравковић**, са Педагошког факултета Универзитета у Нишу .Тема : „**СНАГА ПОРОДИЦЕ:ка квалитетнијем остваривању родитељских улога и позитивних породичних и друштвених односа**“

У 5 паралелних сесија презентовано је 15 радова васпитача из Оџака, Деспотовца , Књажевца , Сврљига , Пирота , Ниша и Врања. Презентације је пратило 245 васпитача из Бујановца , Прешева,

Сурдулице, Трговишта, Владичиног Хана, Босилеграда и Врања. Ово је била јединствена прилика да васпитачи могу разменити своја искуства, приказати како раде у својим установама и на који начин сами остварују и граде заједништво у својој локалној заједници.

Приказано је колико су важни:

- Укљученост и учешће деце у развијању реалног програма

- Истраживање деце и одраслих у оквиру теме / пројекта

- Рефлективна пракса као подршка грађењу заједништва деце и одраслих

- Пут ка партнерству између вртића и локалне заједнице

Управо су ове 4 тематске сесије плански постављене и прате Нове основе програма „Године узлета“.

Удружење васпитача пчињског округа постоји 20 година. Броји 250 чланова са тенденцијом повећања чланства. У раду

и организовању оваквих сусрета и других видова усавршавања у циљу јачања компетенција значајна је помоћ установе, али и локалне самоуправе. Као део Савеза удружења васпитача Србије, у даљем периоду радићемо на томе да проширимо и ојачамо сарадњу са локалном самоуправом. На тај начин биће нам лакше да остваримо циљеве и оправдамо своје делање и постојање. Потребно је да сви дајемо свој допринос за стварање најбољих услова за квалитетнији рад васпитача и боравак најмлађих. Одговорно и заједничко деловање у њиховом одрастању, васпитању и образовању допринеће да постану здрави, успешни, поносни и достојанствени грађани своје земље.

На крају истичемо да је тема одржаног Трећег конгреса предшколских установа Србије – СРПУС-а „Подршка добробити детета – одговорност целокупног друштва“ јер, знамо да је само јак темељ основа за најбољу напредност.

П.У. „ЧИКА ЈОВА ЗМАЈ“, СМЕД. ПАЛАНКА

МАНИФЕСТАЦИЈА ДЕЧЈЕ ЈЕЗИЧКЕ ИГРАРИЈЕ „КАЖИ МИ КАЖИ“

Ове године били смо домаћини пете манифестације дечјих језичких играрија „Каж ми кажи“, која је постала обељење наше Установе.

Организација је захтевна, али када се ради са ентузијазмом и срцем онда је све могуће.

Мотив за стварање овог пројекта је да деца из света рачунара и телевизора преместимо у свет речи и говорног стваралаштва и да добрим примером покажемо деци колико је комуникација важна за грађење добрих односа и да родитељи упознају, прате и активно учествују у подстицању развоја свог детета.

Деца учена јбоље кроз игру и активно учествовање, а ова манифестација омогућава им управо то – да кроз забаву истражују свет језика и изражавања, да развијају међусобно разумевање и поштовање.

Говорно стваралаштво и говорне игре су кључни алати који подстичу машту, когнитивне способности и комуникацијске вештине деце, нарочито у раном узрасту.

Пете по реду Дечје језичке играрије одржане су 01. и 03. новембра у Смедеревској Паланци.

Првог дана - петак - 01.11.2024. год. у вртићу „Плавичуперак“ одржана је трибина на којој су предавачи били:

- Јелена Матевски - васпитач у ПУ „Чика Јова Змај“ из Смедеревске Паланке, говорила је на тему "Говор и комуникација деце предшколског узраста".
- Татјана Ристивојевић - педагог у предшколској установи "Др Сима Милошевић" из Земуна, тема "Комуникацијске вештине деце предшколског узраста".

Трибини су присуствовали родитељи, васпитачи, директори предшколских установа и основних школа, учитељи, представници локалне самоуправе.

Предавања су била веома корисна и едукативна за све присутне. Другог дана - недеља - 03.11.2024. год. у вртићу „Петар Пан“, програм је подељен у два блока: **ПРВИ БЛОК** - драмски приказ књижевног дела или дечјег говорног стваралаштва, након тога направљена је пауза за ручак и одмор, након паузе **ДРУГИ БЛОК** - импровизација задате ситуације на два различита начина и на крају заједнички плес и затварање манифестације.

Овогодишњи учесници манифестације су деца, родитељи и васпитачи из: Голубца, Жагубице, Кучева, Деспотовца, Жабара, Петровца на Млави, Малог Црнића и наравно из наше Предшколске установе „Чика Јова Змај“ учесници из вртића „Лептирић“, „Ташмајдан“, „Петар Пан“,

„Плави чуперак“, „Бамби“, „Бубамара“, Ратаре и Глибовац.

“Највећи губитак у животу лежи у љубави коју нисмо могли дати, у снази коју нисмо искористили,

у превеликој разборитости која нас је спречавала да ризикујемо..

Тако смо, избегавајући патњу, избегли и срећу.”

Желимо да се захвалимо удружењу васпитача „Чигра“ и Савезу удружења васпи-

гача Србије, који су нам дали несебичну подршку у организацији и реализацији ове манифестације.

Желимо да се захвалимо свима који су својим трудом допринели да и ове године створимо атмосферу у којој ће свака реч, игра и осмех оставити посебан траг.

Првог дана - петак - 01.11.2024. год. у вртићу „Плави чуперак“ - трибина

Другог дана - недеља - 03.11.2024. год. у вртићу „Петар Пан“

“Највећи губитак у животу лежи у љубави коју нисмо могли дати, у снази коју нисмо искористили, у превеликој разборитости која нас је спречавала да ризикујемо.. Тако смо, избегавајући патњу, избегли и срећу.”

Весна Чанковић - васпитач,

Милана Војводић- психолог

PATHWAYS ПРОЈЕКАТ У ПУ “ДЕЧЈА РАДОСТ” ПАНЧЕВО

ПУ "Дечја радост" је поносни учесник Ерасмус+ програма европске уније PATHWAYS пројекта, који окупља шест различитих партнера из Италије, Литваније, Румуније, Србије и Португала. Наша установа се у пројекат укључила на позив координаторке невладине организације из Србије „Помоћ деци“. Пројекат има за циљ стварање инклузивног образовног окружења које подржава индивидуалне потребе сваког детета, као и повећање учествовања родитеља у образовању деце, а нарочито у областима стварања дигиталног окружења и заштите животне средине. Визија PATHWAYS пројекта је признавање јединствености сваког детета са његовим/ њеним потребама и различитостима, које делује као активни члан заједнице. Настоји се да се створи инклузивно образовно окружење које подржава индивидуалне потребе сваког детета. Кроз различите активности и сарадње, пројекат промовише:

- Интегрисан приступ учењу и развоју: Заснива се на повезаном искуству онога што дете чини и доживљава у за њега смисленим ситуацијама.
- Инклузивно образовање: Уважавање права све деце на образовање кроз инклузивну праксу, у средини која уважава различитост и развија осетљивост на дискриминацију.
- Активно учешће заједнице и породице: Подстицање деце да буду активни чланови својих заједница, кроз различите пројекте и иницијативе.

ПРОЈЕКТНИ ТИМ НА НИВОУ УСТАНОВЕ

КООРДИНАТОРИ: Весна Чанковић - васпитач, Милана Војводић- психолог

РЕАЛИЗАТОРИ : Тања Богданов, Биљана Голубовић, Јелена Павловић, Тијана Вучковић, Јелена Кончар, Маријана Лековић-Шалковић, Надежда Јовановић – васпитачи и Наташа Богојевић, Марија Бузејка. Слађана Богојевић – медицинске сестре-васпитачи.

Активности у ПУ "Дечја радост" Панчево

У ПУ "Дечја радост", васпитачи и предавачи су се посветили спровођењу активности које укључују децу и родитеље на теме: инклузивност, дигитална окружења и зелена окружења. ПУ „Дечја радост“ се представила активностима (које су биле интегрисане у пројектима у васпитно-образовним групама) реализованим од априла до октобра 2024. године.

- «Очистимо места која волимо: Циљ је подстицати код деце развијање свести о очувању своје непосредне околине, као првог корака за очување планете.
- Падлет у вртићу: Укључивање родитеља у свакодневне активности у вртићу путем Падлет платформе; подизање нивоа сарадње свих актера у животу вртића; праћење, бележење и рефлексивна свакодневног рада са децом.
- Модел транзиције из јаслица у обданиште: Пружање могућности деци и породицама да активно учествују у процесу транзиције детета из јаслица у обданиште; креирање прилика за учешће и партнерство породице у животу вртића.

- Освести се и осети природу (Mind up and feel the nature): Развијање свести о узајамној повезаности људи и природе и бриге за животну средину; развијање проактивног односа према животи и окружењу.
- Партиципација музички даровите деце: Пружање подршке добробити сваког детета кроз радост открића, стварања и изражавања кроз музику у инспиративном окружењу.

Студијска Посета Литванији

Један од значајних догађаја у оквиру PATHWAYS пројекта била је студијска посета Литванији, одржана у априлу 2024. године. Током ове посете, учесници су имали прилику да се упознају са литванским системом рада са и размене искуства са практичарима.

Завршни Састанак у Бриселу

Завршни састанак пројекта PATHWAYS одржан је у Бриселу, где су се окупили сви партнери како би сумирали постигнуте

резултате и дискутовали о будућим корацима. Овај састанак је био прилика за евалуацију пројекта, размену повратних информација и планирање даљих активности које ће допринети одрживости и ширењу постигнутих резултата

Учешће у пројекту PATHWAYS представља значајан допринос унапређењу образовног система и холистичког развоја деце у ПУ “Дечја радост”. Посвећеност и стручност доприносе стварању инклузивног и подржавајућег окружења за све учеснике пројекта.

PATHWAYS пројекат пружа значајне прилике за професионални развој и међународну сарадњу. Компендијум образовних активности представља драгоцен ресурс за едукаторе и родитеље, пружајући им алате и идеје за подршку холистичком развоју деце.

Родитељи су изразили захвалност и задовољство због прилике да они и њихова деца учествују у овако значајном и корисном пројекту.

У оквиру пројектних задатака, у месецу новембру су представљени циљеви, активности и резултати родитељима, представницима локалне самоуправе, просветним саветницима, просветним инспекторима из Панчева, координаторки асистената

који пружају подршку деци са потребом за додатном подршком у раду, колегама из основних и средњих школа, председници удружења васпитача „Чигра“ Слађани Драшковићи, као и колегама из наше установе.

Медицинска сестра-сарадник на пословима унапређивања неге и превентивно здравствене заштите
ПУ „11. април“ Нови Београд

ПРОТОКОЛ ЗА ПОСТУПАЊЕ КОД ДЕЦЕ ОБОЛЕЛЕ ОД ДИЈАБЕТЕСА ТИП 1 КОЈА БОРАВЕ У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ

Протокол за поступање код деце оболеле од Дијабетеса тип 1 која бораве у предшколској установи донет је од стране Актива медицинских сестара сарадника за унапређивање превентивно здравствене заштите града Београда.

Односи се на дефинисање корака у поступању са децом оболелом од дијабетес мелитуса тип 1 која бораве у установама предшколског васпитања и образовања. Протокол је утврђен документ у складу са важећим законском прописима, стручном литературом и интерним процедурама код деце са хроничним незаразним болестима. Дефинисани су поступци за сигурно и безбедно окружење за децу са дијабетесом која бораве у колективу у циљу спречавања евентуалних ситуација повећаног ризика по здравље и живот и утврђене су улоге свих учесника у процесу: надлежног ендокринолога, изабраног педијатра, васпитача, медицинских сестара-васпитача, медицинских сестара-сарадника на пословима неге и превентивно здравствене заштите, стручних сарадника и сарадника, родитеља /другог законског заступника.

Поступање у складу са овим Протоколом омогућава деци са дијабетесом редовну гликемијску контролу, праћење стања, активно учешће у свим облицима рада у предшколској установи и ван ње (рекреативни боравак деце), добијање терапије

инсулина у вртићу, превенцију компликација и озбиљних последица дијабетеса и пружање прве помоћи детету када је то неопходно.

Када у колективу борави дете са постављеном дијагнозом дијабетес мелитус тип 1 потребна је здравствена документација на основу које се поступа у вртићу - извештај лекара педијатра (на основу извештаја лекара специјалисте-ендокринолога) који садржи написано упутство тј. препоруке за:

- режим исхране детета,
- праћење нивоа глукозе у крви (мерење глукозе у крви глукомером или сензором),
- субституцију инсулина(давање терапије инсулина пенкалом/пенком или путем инсулинске пумпе),
- корекцију хипогликемије и хипергликемије,
- уколико дете учествује на додатним часовима спорта поступак током физичке активности.

Задаци у предшколској установи су:

- помоћ и подршка детету и родитељима,
- организација састанка стручног тима установе са родитељем /другим законским заступником при чему се прецизно дефинишу поступци запослених у

вртићу на основу писаних инструкција лекара педијатра,

- јачање компетенција и обнављање знања као и стицање нових вештина и знања медицинске сестре на пословима неге и превентивно здравствене заштите,
- организација рада медицинских сестара на пословима неге и превентивно здравствене заштите током целодневног боравка детета у вртићу,
- организација додатних едукација,
- упознавање запослених непосредних учесника ВОР-а са специфичностима,
- утврђивање Индивидуалног плана праћења дијабетес мелитуса код детета,
- утврђивање Евиденционог листа исхране, мерења ГУК и давање инсулина,
- утврђивање Евиденције за редовно давање терапије.

Протокол дефинише кораке у раду медицинске сестре на пословима неге и превентивно здравствене заштите која прати узимање оброка детета, мери гликемију преко сензора или глукомера, даје инсулин детету пеном или путем инсулинске пумпе према наведеним писаним инструкцијама лекара, коригује хипо и хипергликемију према писаним инструкцијама лекара, води наведене евиденције и спроводи здравствено-васпитне активности са децом из васпитне групе у којој борави дете са дијабетесом при чему утиче на то да деца развијају осећај сигурности и припадности групи, да граде однос узајамног поштовања и прихватања различитости и да развијају одговорност и бригу о себи и другима.

Медицинска сестра на пословима неге и превентивно здравствене заштите обезбеђује правилно чување и одлагање материјала (вата, резервне ланцете, резервне

иглице за пен, пен, тест траке) у кутији са поклопцем обележеној именом и презименом детета која се чува у просторији за здравствену заштиту.

У васпитној соби у којој борави дете које има дијабетес мелитус чува се ван домаћаја деце кутија обележена именом и презименом детета у којој се налазе потребна наменска храна и напици (мед, мармелада, кекс и воћни сок) и/или друга средстава за брзо подизање ГУК (таблете или ампуле декстрозе, глукозни гел) у односу на то шта је наведено у извештају лекара педијатра.

Уколико васпитач или медицинска сестра-васпитач уочи симптоме или има сумњу на било какву промену општег стања детета или на сензору чита ниску/високу вредност гликемије и уколико је дошло до активирања аларма на инсулинској пумпи одмах обавештава медицинску сестру на пословима неге и превентивно здравствене заштите.

Протокол прецизира поступке медицинске сестре на пословима неге и превентивно здравствене заштите уколико дође до промена у општем стању детета са дијабетесом:

преузима дете од васпитача или медицинске сестре-васпитача и издваја га у просторију за здравствену заштиту ради праћења општег стања детета при чему ни у једном тренутку дете не оставља без надзора,

- спроводи проце здравствене неге у складу са општим стањем детета и евентуалним компликацијама (хипо и хипергликемија),
- поступа у складу са писаним инструкцијама изабраног педијатра,
- обавештава родитеља/другог законског заступника,
- консултује се са надлежним ендокринологом по потреби,

- позива Завод за ургентну медицину (Хитна помоћ) по потреби.
- Индивидуални план праћења дијабетес мелитуса код детета представља појединачни план у ком су наведене све важне информације и препоруке лекара које треба спровести током боравка детета у колективу. Попуњава га медицинска сестра-сарадник на пословима унапређивања неге и превентивно здравствене заштите према извештају лекара.
- Индивидуални план треба да садржи:
- податке о детету: име и презиме детета, датум рођења и васпитна група
- датум достављања извештаја са именом и презименом лекара и називом здравствене установе и садржај обједињеног извештаја лекара који садржи инструкције за: мерење гликемије, количину угљених хидрата за оброк, поступање током појачане физичке активности код детета, давање инсулина пред оброк, опис раних симптома и знакова хипо и хипергликемије

и смернице за пружање прве помоћи, опис симптома и знакова тешке хипогликемије и смернице за пружање прве помоћи – примена глукагона (начин чувања, давања и дозирање), опис симптома и знакова касне хипергликемије и смернице за корекциону дозу инсулина као и даље поступање у случају тежих компликација,

- према писаним инструкцијама лекара у план се наводи идеални опсег и пожељни опсег глукозе у крви код детета,
- контакт телефони родитеља/другог законског заступника, медицинске сестре- сарадника на пословима неге и превентивно здравствене заштите
- као и број Завода за ургентну медицину (Хитна помоћ) и надлежног ендокринолога.
- Индивидуални план се истиче на видно место у васпитној соби у којој борави дете и ажурира се сваком променом извештаја лекара.

Евиденцију редовног давања терапије попуњава медицинска сестра-сарадник на пословима неге и превентивно здравствене заштите. У Евиденциони лист исхране, мерења ГУК и давања инсулина медицинска сестра-сарадник на пословима неге и превентивно здравствене заштите уноси време и измерену вредност ГУК, количину и вредност угљених хидрата у obroку које у установи обезбеђује сарадник за исхрану, време давања и дате дозе инсулина (према инструкцијама наведеним у извештају лекара). Предузете активности након обављања истих верификује својим потписом и упознаје родитеља који потписује евиденциони лист по преузимању детета из колектива. Свака предшколска установа задржава право да дефинише техничку форму претходно наведених евиденција.

ПУ „Лане“ Гроцка

Сарадник на пословима пзз и неге и сарадник на унапређивању пзз ПУ „Лане“ Гроцка

„КОРАЦИ У КРЕИРАЊУ ПРОГРАМА ПЗЗ ПРИЛИКОМ БОРАВКА ДЕТЕТА СА ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУСОМ У КОЛЕКТИВУ“

Један од најбољих начина подршке развоју детета и бриге о његовом здрављу је добра сарадња свих актера са којима дете долази у контакт, а то су у најранијем узрасту вртић и породица. Добар однос и поверење превазилазе многе изазове са којима се сусрећемо, доприносе да се дете осећа сигурно и задовољно. У нашој установи се негује пракса добре комуникације и међусобне сарадње, а у циљу добробити сваког детета. Грађење добрих односа са породицом је кључ подршке емоционалног развоја детета, стварања сигурности и успешне адаптације. Сарадњу са породицом започињемо пре поласка детета у вртић, након што бивамо обавештени о упису детета које болује од неке хронично-незаразне болести.

Приликом реализације првог састанка са мајком девојчице Х.Р. уочено је да медицинска документација није комплетна. Оно што је од важности јесте да свако дете које болује од хронично-незаразне болести има извештај од стране изабраног педијатра који прописује третман детета у колективу. Пре него што потражимо извештај, родитељима дајемо смернице како би у договору са педијатром креирали детаљан третман који ће нама бити од важности, како бисмо несметано обављали праћење детета у вртићу. Неопходно је да извештај садржи следеће ставке: Када и у којим ситуацијама се детету мери шећер у крви, када се даје инсулин, колико јединица инсулина, при којој вредности шећера у крви, која је врста инсулина, како поступити у случају хипогликемије, када приступити давању глукагона, како поступити у случају хипергликемије која је ванредна,

који је однос угљених хидрата према оброку, како припремити дете за појачану физичку активност. Приликом разматрања документације детета уочено је да је у плану уградња сензора ради лакшег праћења гликемије и давања инсулина. Мајка детета у овом тренутку није сагласна са тим, стога се врши мерење и давање уз помоћ глукометра, трака и ланцета.

Заједничко учење о етиологији болести подразумевала је већу усмереност једних на друге, па самим тим се јавила и потреба за већим повезивањем тима сарадника на пословима пзз и неге и сарадника на унапређивању пзз. Кроз заједничке састанке, консултовања и окупљања на различитим нивоима праксе, сагледаване су различите перспективе које су узимане у обзир како би се успостављало заједничко значење и разумевање проблематике, у смислу које стратегије применити и прилагодити за добробит свих.

Водећи се *Правилником о ближим условима и начину остваривања неге и превентивно здравствене заштите деце у предшколској установи* и стручно методолошким упутством, у оквиру којих је јасно наведено да уколико дете болује од неке хронично заразне болести, због које може доћи до погоршања здравственог стања, родитељ/старатељ детета доставља вртићу медицинску документацију од стране изабраног педијатра која садржи поступке за третман детета у колективу. Помоћу наведеног смо дошли до тога како да креирамо упутство поступања предшколске установе приликом уписа детета са дијабетесом у вртић, а потом и план праћења детета у колективу.

Сходно томе, било је неопходно консултовати и *Протокол о поступању у школи са ученицима оболелим од дијабетеса* – Министарство здравља, као и дописе Министарства здравља Републике Србије који се односе на боравак детета са хронично-незаразним болестима у колективу. Формирано упутство предшколске установе омогућава свим запосленим лицима да могу са сигурношћу поступити према истом, без страха од погрешки а у циљу пружања прве помоћи уколико за то има потребе. Израђена је и евиденциона листа мерења гликемије редоследом који је преписао лекар ендокринолог, као и време давања инсулина са бројем јединица. Евиденциона листа се налази код сарадника на пословима пзз и неге, а садржи још и рубрику за потпис мајке детета која се приликом довођења детета у вртић потписује да је дете добило јутарњу и вечерњу дозу инсулина и да је достављен глукагон.

Овај договор је реализован на заједничком састанку о потписивању родитеља да је дете покривено терапијом, те и да се глукагон доноси и односи истог дана из економичних разлога.

Поред формирања наведених упутстава и евиденција, развијамо и међусобно учење о актуелним болестима које се могу појавити у вртићу. Сходно потреби стицања знања о самој етиологији болести и начину пружања прве помоћи, у договору са Институтом за мајку и дете, организујемо обуку за сва запослена лица која ће бити у контакту са овим дететом. Обука је чинила теоријски и практичан део, приликом које су запослени могли да се едукују о врсти болести као и на који начин да укажу прву помоћ. Обуци су присуствовали и сарадници на пословима пзз и неге из наше установе које су се упознале са прибором који се користи, те и на практичан начин вежбале мерење гликемије као и давање инсулина.

Приказ обуке за запослена лица

Добру сарадњу са локалним домом здравља негујемо дуги низ година, те су нам педијатри и медицинске сестре увек доступни за било какве недоумице везане за здравствено стање деце, било телефонским путем или кроз реализацију здравствених радионица на одређену тему доласком педијатра у нашу установу. Родитеље сагледавамо као партнере у заједници која учи, стога негујемо однос поверења и добру сарадњу коју настојимо да учврстимо на различите начине. Како би стицали реалну слику о свом детету и начину пружања подршке од различитих структура, родитељима пружамо различите врсте едукација преко организованих састанака и фокус група, стручних трибина са релевантним институцијама и индивидуалних разговора. Сарадња са самохраном мајком девојчице Х.Р. остварена је на завидном нивоу.

Током боравка детета у колективу спроводи се свакодневна комуникација са мајком која је упућена у сваку вредност гликемије приликом дневног мерења. С обзиром да је мајка законски обучена за мерење гликемије и давање инсулина неретко допуштамо мајци да каже нпр. које воће детету да дамо за ужину и коју количину.

Јеловник за девојчицу Х.Р. израђују дијететичари установе на недељном нивоу сходно препорукама лекара о односу угљених хидрата према obroку. Девојчица Х.Р. се укључује у све физичке активности,

уколико вредност измерене гликемије пре активности дозвољава укључивање у исту, а према препоруци лекара. Приликом боравка на отвореном простору васпитач групе носи са собом брзоделујући сок који ће у датом тренутку дати детету уколико се појаве први симптоми хипогликемије.

Стечена знања о стању хипогликемије преносимо у реални контекст живљења, па смо олакшали запосленима да у сваком тренутку знају где могу пронаћи неопходне ствари за Х.Р. и договорили следећи распоред. Брзоделујући сок и плазма кекс се налазе у васпитној групи надихват руке, а које доноси мајка детета. Симптоми препознавања овог стања су специфични, те смо исте истакли у писаној форми како би били доступни сваком васпитачу који се у одређеном тренутку затекне у васпитној групи. Знаци и симптоми су различити

код сваког детета, стога је значајно да родитељи/старатељи детета приликом уписа кажу који су карактеристични за њихово дете. Симптоми могу бити збуњеност, утисак клонулости или несвестице, лупање срца, трњење усне или језика, замућени вид, осећај глади, тетурање, знојење, дрхтање, црвенило или бледило коже, несигурност, страх, претеране емотивне реакције. Старије дете може само да предосети и каже како се осећа, што ће олакшати процену. Како бисмо деловали превентивно да до овог стања не дође, важно је да запослени знају да дете не сме да изостави оброк или да недовољно једе, не добије већу дозу инсулина од препоручене те и да приликом примљене дозе инсулина нема јачи физички напор, без претходно узетог додатног obroка.

DECA SA ADHD-OM IMAJU BRZ MOZAK POPUT FERARIJA

NAUČITE KAKO DA ISKORISTITE TU ENERGIJU I KREATIVNOST NA PRAVI NAČIN!

ПУ „Бошко Буха“ Палилула

Аутори: *Маријана Мирковић* – Сарадник за спровођење ПЗЗ,
Лејла Муцевић и Ана Пантовић – васпитачи

ЛЕТО... ЗДРАВИ И БЕЗБЕДНИ

Циљ рада је да се укаже на важност здравог и безбедног стила живота и да се прошири свест о начинима укључивања у исте, као и да се скрене пажња на то да је сестра на превентивној здравственој заштити активни учесник у здравствено васпитно образовном раду, модел деци и родитељима како да усвоје и примене здраве навике. Пројекат „Лето... здрави и безбедни“ настао је из потребе да деца науче да брину о себи и свом здрављу, о свом окружењу, да науче да поштују природу, а ми смо се побринули да се учење одвија кроз игру, истраживање и проживљавање практичних животних ситуација. Спонтано, на ходнику вртића док су се деца спремала за боравак у дворишту вртића девојчица се похвалила куповином новог шешира, питања су се наметнула сама а за њима и низ активнисти који их је пратио.

Децу смо упознали са начинима заштите од сунца, како да заштитимо главу, очи, кожу, како се штитимо у вртићу а како на мору и кренули смо у израду средстава (шешира, наочара, сунцобрана).

„Капе носимо да нас не уради топлотни удар.“ Д. Ј.

„На плажу носимо сунцобран“ В.В.

Настављамо и упознајемо се са корисним и штетним одликама сунца (разговарамо како би изгледало да нема сунца, зашто је оно битно за нас и биљни свет, вршимо експеримент са биљкама – једну биљку излажемо сунцу а другу мраку, континуирано посматрамо њихов раст, упознајемо децу са витамином Д, како се он ствара у нашем телу и у којим намирницама га има највише. Експериментисамо како се испарава под утицајем топлоте, затим шта се деси са нашом кожом ако се не штитимо добро, а шта ако се излажемо сунцу када то није препоручљиво, коментаришемо сликовнице које смо израдили и за крај гледамо кратак едукативан филм на тему Сунчаница и топлотни удар).

Затим смо са децом разговарали о здравом и безбедном летовању Причали смо о паковању за пут – а да бисмо на мору били здрави морамо понети путну апотеку. Деца су прво именовала а затим лепила апликације медикамената у импровизовану торбу. „Торба где се стваљају они лекови. То се зове лекарска торба“ Д. Ј. „Изгледа као права крема из вртића.“ В. В. Разговарамо зашто је битно да ходамо што више боси,

упознајемо се са рефлексологијом стопала – рефлексолошка мапа стопала, радимо вежбе за стопала ходајући по различитим подлогама, отискујемо стопала и посматрамо отисак. „Кад ходамо по каменчићима онда нам се згрчавају табани.“ Д. Ј.

Боравак на мору понекад може да донесе и неке врло непредвидиве и по живот опасне ситуације и битно да, како ми тако и деца, поштујемо одређена правила. Кроз игру улога, деци смо приближили могуће опасне и озбиљне ситуације које се могу догодити на мору. То смо урадили кроз активност „Незгода на мору“. Направили смо импровизовано стопало, пету, које је стало на морског јежа.

„Морски јеж је оштрији од јежа који живи на копну.“ Д. Ј.

Као важан сегмент овог пројекта истиче се и рад на развијању еколошке свести о заштити животне средине. Зашто је битно да бринемо о природи, на које све начине је можемо заштитити, ко највише доприноси њеном загађењу. Кроз експеримент „Чисто и прљаво море“ деца на делу могу видети како је готово немогуће да у

условима прљаве воде (масне, задрљане земљиштем, кесама, мастилом,..) извуку играчку или шкољку а да она буде чиста. Идеја је била да кроз овај мини приказ деца размисле да ли животиње и биљке могу у таквим условима да живе и опстану, да ли

је воду лакше загадити или очистити. До нових сазнања смо дошли и едукујући се кроз кратак филм.

„Неко баца смеће, риба се разболи, неко је поједе, онда се и човек зарази и разболи.“ Д. Ј. „Оно црно из брода загађује море и рибе онда буду прљаве.“ Л. Ч. „Ако нема мора, онда нема ни рибе, онда нема здраве исхране“ Ј. С

У наш пројекат смо укључили и локалну заједницу, као једног од важнијих партнера у раду. Тиме смо непознатим и новим садржајем успели да задовољимо дечију природну жељу и потребу за истраживањем, подстакнемо и развијамо сараднички однос. Посетили смо апотеку, у непосредној близини вртића, тамо смо се упознали са занимањем „фармацеут“, средствима које користе у раду, могли се упознамо са процесом израде једне креме, затим су деца у једном тренутку

пожелели да се играју игре улога, тако да су се наизменично смењивали на месту фармацеута-пацијента.

Организовали смо радионице са родитељима како бисмо им приближили пројекат на коме интензивно радимо .. Циљ радионице је био да се и код родитеља пробуди свест о начинима заштите не само деце и себе већ и света који нас окружује. На крају радионице деци смо поделили Водич за безбедно летовање, у коме су биле обједињене све теме кроз које смо прошли током пројекта.

Рад на овом пројекту допринео је да се дечија и родитељска свест, брига о себи и

свом здрављу подигне на виши ниво, да деца схвате и разумеју да ствари које нас окружују могу бити благодат само онда када се према њима и себи понашамо одговорно. Родитељи као активни учесници су допринели, на себи својствен начин, да овај пројекат заживи и крене у смеру едукације и игре, као и да све оно што су научили у вртићу могу да примене и ван њега. Родитељи и деца сада препознају да сарадник за превентивну здравствену заштиту није ту само када до болести и повреде дође, већ да је његова улога да се ризичне ситуације превенирају и предупреду, како бисмо сви били здрави и безбедни.

**Предшколска установа
„Ракила Котаров – Вука“ Лазаревац**

**Медицинске сестре васпитачи:
Слађана Давидовић,
Драгиња Илић**

ИГРА И ИСТРАЖИВАЊЕ ДЕЦЕ КРОЗ ПРОЈЕКАТ „ПУТОВАЊЕ“

Рад је развијан је са децом старије јаслене групе, узраста од две до три године и приказује различите игре и истраживања деце у просторима вртића и локлане заједнице. Пратећи свакодневну дечију игру у старијој јасленој групи уочили смо да деца показују заинтересованост за симболичке игре, стављајући се у позиције различитих улога у којима негде „путују“. Деца су евоцирала своја сећања на различита путовања са својим блиским одраслима, што је подстакло отварање пројекта „Путовање“. Водећи се једним од кључних принципа васпитача у развијању реалног програма, принципима животности и интегрисаности, кроз пројекат „Путовање“ развијали смо заједништво деце и одраслих, вршњака, и повезивање са породицом и локалном заједницом, стварајући прилике за игру и учење у разли-

читим активностима које су за децу овог узраста имала смисла и проистицала из њихових интересовања, питања и потреба. Деца од најранијег узраста теже да упознају свет око себе, чиме развијају осећај припадности, граде сопствени идентитет. Ставрали смо ситуације у којима су деца кроз игру упознавала свет око себе и своје окружење. Подстицали смо сарадњу међу вршњацима, од старијих вршњака деца су тражила информације, и помоћ кроз игру, као и осталима одраслима у вртићу.

Истраживали смо кроз игру, на тему „Путовање“, на различитим местима у нашем граду те смо посетили библиотеку, цркву, паркове, туристичку агенцију

На овај начин деца су била у прилици да кроз игру и истраживање стичу нова животна искуства и упознају своје окружење. Помоћ су нам пружили и експерти

из различитих сфера занимања, плани-
нари, стручни сарадници за физичко.
Посебну сарадњу остварили смо са по-
родицом, родитељи су континуирано
пратили игру и истраживање деце, и са-
моиницијативно се укључивали у проје-
кат. Као врхунац сарадње родитељи су
организовали дружење “Путовање“ у
оближње етно домаћинство које је по са-
држају намењено деци и њиховој игри,
чиме смо прославили наш пројекат.

Игре и истраживања деце кроз пројекте старијег јасленог узраста

Кроз игру и истраживање деца јасленог узраста у различитим отвореним и затвореним просторима вртића и локалне заједнице, желимо да прикажемо значај игре за дечији раст и развој. Дете кроз игру даје смисао појавама, доживљава и проналази

своје место. Само бира садржај и сврху његове игре следећи интересовања, идеје на себи својствен начин. Игра је потреба сваког детета. Задовољивши дечију потребу за кретањем и истраживањем остварили смо боравком деце на отвореном користећи ресурсе које поседујемо у дворишту нашег вртића. Формирањем просторних

целина материјали су лако приступачни деци, чиме подстичемо децу да буду независна и праве изборе.

Помоћ и подршку су нам пружили другари из вртићких и јаслених група. Вршњаци су подршка једни другима, као и сам изазов за богаћење њиховог односа. Тежили смо да деца кроз игру негују и усвоје љубав и пријатељство и са осталим другарима у вртићу, а самим тим смо градили заједницу.

Свакодневно смо се трудили да деци уносимо различите материјале чиме смо стварале ситуације за подстицање дечијих интересовања за игру, као и њихово стицање нових сазнања кроз различити истраживања. Подршку смо имали од стране

породице која је имала прилику да даје своје предлоге, идеје и да на различите начине да свој допринос.

Поред породице остварили смо сарадњу и са локалном заједницом. Сарадњу смо остварили са О.Ш. „Дуле Караклајић“, црквом Светог Великомученика Димитрија и градском библиотеком „Димитрије Туцовић“ у Лазаревцу.

Такође смо посетили и друга места у локалној заједници (паркове, излетишта, обилазак града.)Посетили смо и бензинску пумпу „НИС“. На свим овим местима смо истраживали кроз различите теме пројекта које смо са децом развијали. И на овај начин дошли до нових сазнања и упознали се са различитим занимањима људи.

Тања Леонтијевић
 Специјалиста струковни васпитач
 Заменик председника УВЗО
Tanjaleontijevic12@gmail.com
 Тел: 061 28929909

НАША МАЛА „ВЕЖБАОНИЦА“

Предшколска установа „Ужице“ и Педагошки факултет у Ужицу годинама уназад имају професионалну сарадњу. Од прошле године, у циљу побољшања квалитета студенске праксе и увођења студената у програмску концепцију – Основне програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“, отворена је „Вежбаоница“. Кроз „Вежбаоницу“, студенти завршне године имају прилику да у пракси провере своја теоријска знања, кроз увид у непосредан васпитно образовни рад, развијање пројеката. Студенти кроз практичан рад стичу знања о савременим методама рада у предшколским установама. Овакав начин обављања праксе доприноси јачању компетенција студената за будућу професију. Кроз овај вид праксе имају могућност развијања осећаја одговорности и сарадње што ће им бити драгоцено у будућем раду. Кроз интеракцију са децом, оснажују се како да се суочавају са изазовима које рад у васпитно-образовним установама носи.

Студенти, мотивисани деčјом заинтересованошћу и сарадњом, стварају ситуације за учење дајући деци прилику да уживају у иновативним и пажљиво осмишљеним активностима, да у простору који је инспиративан и који позива на истраживање, учествују у креативним пројектима чији су иницијатор били. Кроз музичке, ликовне, говорне, драмске радионице деца су подстакнута на самосталност, развој емпа-

тије, подизање самопоуздања, решавање конфликта. На занимљив начин уче кроз игру, што проширује њихове хоризонте и подстиче их на истраживање.

Студенти су прошле године боравили у два објекта - у вртићу „Полетарац“ и вртићу „Маслачак“ у Севојну. У вртићу „Полетарац“ имали су прилику да узму учешће у развијању пет пројеката: „Маказице сецкалице“, „Ћири-бу, ыири-ба“, „Дворац“, „Јесењска мода“, „Где живи јеж“. Кроз све пројекте била је уочљива заступљеност свих методика интегрисаних кроз различите иновативне активности. Студенти су своје активности радили под менторством искусних васпитача и усвајали професионалне вештине као што су тимски рад, комуникација са децом, родитељима, колегама. Препознали су значај богатства ресурса које пружају породица и локална заједница.

Као равноправни партнери, учествовали су у планирању и реализацији истраживања у селу Кремна у оквиру пројекта „Наша фарма“

Истраживање у локалној заједници кроз посете кројачком салону, музеју, продавници кућних љубимаца, обогатило је активности и допринело међусобном повезивању установе, родитеља и других актера у локалном окружењу.

Током ове године, још три објекта су отворила своја врата студентима и професорима у циљу проширивања сарадње. Своју укљученост су узели кроз рад на пројектима „Инсекти” и „Чаробно семе” и отишли корак даље у односу на прошлу годину. Са децом и васпитачи предшколских група у амфитеатру Педагошког факултета Ужице уприличили су прославу ових пројеката ученицима и учитељима четвртих разреда ОШ „Душан Јерковић”.

Деца су добила прилику да буду видљива у локалној заједници, оснажена и спремна за даље изазове. Ово је био први

корак будуће заједничке сарадње три установе које подржавају целоживотно учење -начин да приближимо ове установе, да креирамо заједно прилике за учење и дружење, да на темељима наше повезаности градимо континуитет, односно благе прелазе за децу. Да припремимо децу за транзицију.

Смислено планирана транзиција доприноси оснаживању детета за нове изазове. Транзиција из једног нивоа образовања у други, нас повезује у жељи да деци будемо подршка и да им омогућимо континуитет у искуствима. Деца су попут цвета: пресађивање за цвет може да буде предуслов за даљи раст или велики стрес од кога се цвет не опорави никада. За децу је прелазак из вртића у школу, веома значајно искуство, изазов, који с лакше превазилази уз добро осмишљену транзицију.

Овај вид сарадње је нови изазов за све нас у систему образовања, али и за родитеље које ћемо мотивисати да се укључе у рад „Вежбаонице”. Још једна прилика за оснаживање студената је позив да се укључе у рад кроз додатне специјализоване програме које ћемо реализовати . Циљ укључивања је стицање и јачање компетенција будућих васпитача да након студија буду у потпуности спремни за рад у предшколским установама.

**ИМА ЈЕДНА МУДРОСТ СТАРА:
И ЗА СРЕЋУ ТРЕБА ДАРА.
СРЕЋАН ЧОВЕК, СРЕЋУ СТВАРА!!!**

Д. Радовић

ЗАЈЕДНИШТВО

... Успешност тима Савеза удружења васпитача Србије добија своју праву вредност у улагању заједништва у будућност за заједницу у којој са децом живимо!...